

NATIONAAL RAADSLEDEN ONDERZOEK 2021

ZEVENDE **TRENDONDERZOEK**
NAAR DE TIJDSBESTEDING
EN WERKZAAMHEDEN **VAN**
GEMEENTERAADSLEDEN

INHOUDSOPGAVE

→ 1. INLEIDING

1.1 Doel van het Nationaal Raadsledenonderzoek	4
1.2 Trendonderzoek	4
1.3 Huidige editie van het Nationaal Raadsledenonderzoek	4
1.4 Vraagstelling	4
1.5 Onderzoeksvragen	5
1.6 Leeswijzer	5

→ 2. ONDERZOEKSMETHODEN

2.1 Methoden van dataverzameling	6
2.2 Respons	6
2.3 Representativiteit	7
2.4 Conclusie	7

→ 3. TIJDSBESTEDING RAADSLEDEN

3.1 Gemiddelde tijdsbesteding	10
3.2 Tijdsbesteding naar gemeentegrootte	10
3.3 Tijdsbesteding naar rol	11
3.4 Tijdsbesteding naar baan en/of opleiding	11
3.5 Tijdsbesteding naar functie in de raad	12
3.6 Tevredenheid over de totale tijdsbesteding	12
3.7 Raadslid als fulltime functie	15
3.8 Conclusie	15

→ 4. BESTUURLIJKE EN VOLKSVERTEGENWOORDIGENDE WERKZAAMHEDEN

4.1 Tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende werkzaamheden	18
4.2 Tevredenheid tijdsverdeling bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken	20
4.3 Tevredenheid over de tijdsverdeling bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken naar gemeentegrootte	20
4.4 Conclusie	20

→ 5. HONORERING

5.1 Vergoeding	22
5.2 Uurtarief	22
5.3 Tevredenheid over de vergoeding	22
5.4 Tevredenheid over de vergoeding naar gemeentegrootte	24
5.5 Tevredenheid over de vergoeding naar tijdsbesteding	24
5.6 Conclusie	25

→ 6. STOPREDENEN

6.1 Herverkiesbaar?	26
6.2 Stoppende raadsleden in verhouding tot gemeentegrootte	26
6.3 Stoppende raadsleden in verhouding tot uren per week en tevredenheid	26
6.4 Nevenfuncties stoppende raadsleden	27
6.5 Stoppende raadsleden in verhouding tot de tevredenheid tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken	28
6.6 Stoppende raadsleden in verhouding tot de vergoeding	28

6.7 Belangrijkste stopredenen	29
6.8 Beleving verschillende onderdelen van het raadswerk	29
6.9 Conclusie	31

→ 7. CONCLUSIES

7.1 Tijdsbesteding	32
7.2 Tijdsverdeling bestuurlijke en volksvertegenwoordigende werkzaamheden	32
7.3 Honorering	33
7.4 Stopredenen	34
7.5 Eindconclusie	34

INLEIDING

Sinds de invoering van de Wet dualisering gemeentebestuur in 2002 is de tijdsbesteding en honorering van gemeenteraadsleden een veelbesproken onderwerp. Om de volksvertegenwoordigende rol te versterken, heeft de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur in 2004 tussentijds onderzoek gedaan naar de werking van het duale bestel. Zij constateerde dat het doel van de dualisering nog niet behaald was en dat raadsleden nog te veel tijd besteden aan vergaderen en het lezen van stukken. De Stuurgroep heeft vervolgens de aanbeveling gedaan dat raadsleden minimaal 50% van hun raadstijd aan volksvertegenwoordigende taken besteden. Dit onderzoek besteedt zowel aandacht aan deze aanbeveling als de daadwerkelijke tijdsbesteding en honorering van raadsleden in Nederland.

→ 1.1 DOEL VAN HET NATIONAAL RAADSLEDENONDERZOEK

Het doel van het Nationaal Raadsledenonderzoek is het meten van de gemiddelde tijdsbesteding van gemeenteraadsleden aan bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten door de jaren heen en het in kaart brengen van de vergoeding die raadsleden voor deze activiteiten ontvangen. Daadkracht voert het onderzoek periodiek uit, waardoor het mogelijk is trends inzichtelijk te maken.

→ 1.2 TRENDONDERZOEK

In 2007 is Daadkracht het trendonderzoek naar de tijdsbesteding van raadsleden gestart met een nulmeting. In

2009, 2012, 2014, 2017 en 2019 is het onderzoek opnieuw uitgevoerd. De tijdsbesteding van raadsleden vertoont sinds de start lichte schommelingen, maar is nog niet in de buurt gekomen van de aanbeveling van de Stuurgroep om tenminste 50% van de tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten te besteden.

→ 1.3 HUIDIGE EDITIE VAN HET NATIONAAL RAADSLEDENONDERZOEK

Dit is de zevende editie van het Nationaal Raadsledenonderzoek. De resultaten van het onderzoek leiden tot een gedetailleerde beschrijving van de invulling van het Nederlandse raadslidmaatschap anno 2021. De onderzoekers zetten de resultaten van de meting af tegen de metingen uit 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019.

In deze editie is er speciale aandacht voor de redenen waarom raadsleden stoppen met het raadswerk. Door de Nederlandse Vereniging voor Raadsladen is geconstateerd dat elke raadperiode ongeveer 40% van de raadsleden vervangen wordt. Een deel van de raadsleden wordt na elke periode vervangen als gevolg van de verkiezingsuitslag. De vraag is of, in het licht van de continuïteit van het gemeentebestuur, hiermee de 40% verklaard wordt van raadsleden die stopt. In dit onderzoek wordt daarom nader ingegaan op de vraag wat de redenen zijn om te stoppen als raadslid.

→ 1.4 VRAAGSTELLING

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal:

In hoeverre komt de tijdsbesteding van raadsleden overeen met de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur om tenminste de helft van hun raadstijd aan volksvertegenwoordigende taken te besteden, welke vergoeding ontvangen gemeenteraadsleden voor het raadswerk in 2021, vergeleken met de voorgaande trendstudies en welke redenen voeren raadsleden aan om te stoppen met hun raadswerk?

→ 1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

De vraagstelling van dit onderzoek is geconcretiseerd naar de volgende onderzoeksvragen:

1. *Wat is de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in Nederland aan raadswerk in 2021 en in hoeverre verschilt deze van de tijdsbesteding in 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?*
2. *Wat is de tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende en bestuurlijke activiteiten voor raadswerk in Nederland in 2021, hoe verhoudt dit zich tot de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden ten opzichte van 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?*
3. *Welke vergoeding ontvangen gemeenteraadsleden in Nederland voor het raadswerk in 2021 en in hoeverre verschilt deze van de vergoeding in 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?*
4. *Wat zijn de belangrijkste redenen voor raadsleden om te stoppen met het raadswerk?*

→ 1.6 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 worden eerst de gebruikte onderzoeksmethoden toegelicht. Daarna worden in volgorde van de onderzoeksvragen achtereenvolgens de tijdsbesteding, werkzaamheden, honorering van gemeenteraadsleden en de stopredenen behandeld. Hierbij worden onder andere de verschillen in tijdsbesteding en verdeling van werkzaamheden tussen gemeenten en provincies besproken. In hoofdstuk 7 komen de conclusies van het onderzoek aan bod. De analyses in dit rapport zijn deels uitgewerkt in relatieve cijfers. Dit betekent dat de tijdsbesteding aan diverse activiteiten in percentages is weergegeven. Tenzij anders staat aangegeven, gaat het over de relatieve cijfers omtrent raadsleden. De procentuele verschillen tussen 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019 zijn in dit rapport telkens als het absolute verschil tussen de betreffende percentages uitgedrukt. Bijvoorbeeld: als een bepaalde activiteit in 2019 10% en in 2021 15% van de totale tijdsbesteding in beslag neemt, staat dit vermeld als een toename van 5% ten opzichte van 2019. Dit onderzoeksrapport en de bijbehorende bijlagen zijn digitaal te verkrijgen op www.nationaalraadsledenonderzoek.nl.

Deze onderzoeksrapportage en de bijbehorende bijlagen zijn digitaal te verkrijgen op www.nationaalraadsledenonderzoek.nl

→ 02 ONDERZOEKS- METHODEN

→ 2.1 METHODEN VAN DATAVERZAMELING

Het Nationaal Raadsledenonderzoek 2021 is opgezet door middel van meerdere onderzoeksmethoden.

LITERATUURONDERZOEK

Als start van het onderzoek is literatuuronderzoek uitgevoerd. Daarbij zijn onder meer de vorige edities van het Nationaal Raadsledenonderzoek geraadpleegd. Informatie van overheid.nl is ingewonnen om de hoogte van de vergoeding voor raadswerk vast te stellen. Verder is voor onderzoeksvraag 4 wetenschappelijke literatuur geraadpleegd.

ONLINE ONDERZOEK

De informatie die is gebruikt om raadsleden aan te schrijven voor de webenquête is verzameld op gemeentelijke websites. Van deze websites zijn gegevens zoals naam, geslacht, partij, functie (regulier raadslid of fractievoorzitter), raadspositie (coalitie of oppositie) en het e-mailadres verzameld. Indien deze informatie niet beschikbaar was op de website van de gemeente, zijn de websites van de betreffende politieke partijen geraadpleegd. Alle raadsleden met een openbaar e-mailadres zijn uitgenodigd voor het onderzoek, met uitzondering van een deel van de raadsleden van wie bekend was dat zij geen deel wilden nemen aan het onderzoek. Van de meting uitgesloten zijn

de 'bijzondere' gemeenten (de BES-eilanden: Bonaire, Sint Eustatius en Saba).

WEBENQUÊTE

Op basis van de informatie uit het literatuuronderzoek, voorgaande edities van het Nationaal Raadsledenonderzoek en maatschappelijke ontwikkelingen is een webenquête opgesteld. Uiteindelijk zijn 8.554 raadsleden uitgenodigd voor deelname aan het onderzoek, dit is 99,6% van de totale onderzoekspopulatie van 8590. De overige raadsleden bleken niet bereikbaar op hun e-mailadres, bijvoorbeeld door een verlopen e-mailadres of een vol Postvak IN. De software achter de webenquête is ontwikkeld door Parantion, een partner van Daadkracht, en is bekend onder de naam Easion Survey.

→ 2.2 RESPONS

In totaal hebben 799 raadsleden deelgenomen aan het onderzoek. Er zijn 8.554 raadsleden uitgenodigd, waarmee de respons op 9,34% ligt. 8,17% van de raadsleden (699) heeft de vragenlijst volledig ingevuld, 1,17% van de raadsleden (100) heeft de vragenlijst gedeeltelijk ingevuld. Omdat sommige raadsleden de vragenlijst gedeeltelijk hebben ingevuld, verschilt het aantal valide respondenten per vraag. Dit is in de figuren te zien aan de N-waarde.

→ 2.3 REPRESENTATIVITEIT GESLACHT

De eerste representativiteitstoets is de man/vrouw verhouding. De totale populatie van raadsleden bestaat uit 68,9% (5894) mannen en 31,1% vrouwen (2660). De respons van het onderzoek is 69,1% mannen (552) tegen 30,9% vrouwen (247). Middels een Chi-kwadraat toets is vastgesteld dat er geen significant verschil bestaat tussen de frequentieverdeling op basis van geslacht tussen de respondenten van het onderzoek en de totale onderzoekspopulatie. Mannelijke en vrouwelijke raadsleden zijn naar verhouding vertegenwoordigd in het onderzoek.

FUNCTIE

De tweede verdeling die belangrijk is voor de representativiteit is de verdeling tussen fractievoorzitters en 'reguliere' raadsleden. De totale populatie van raadsleden bestaat uit 32,8% (2806) fractievoorzitters en 67,2% (5748) 'reguliere' raadsleden. De respons van het onderzoek is 33,3% fractievoorzitters (266) tegen 66,7% 'reguliere' raadsleden (533). De enquête is door relatief meer fractievoorzitters ingevuld. Dit verschil is echter niet significant dus blijft de representativiteit van het onderzoek gewaarborgd.

POSITIE IN DE RAAD

De derde toets van representativiteit is de verdeling tussen coalitie- en oppositieraadsleden. De totale populatie van raadsleden bestaat uit 61,2% raadsleden van de coalitie (5234) tegenover 38,8% raadsleden van de oppositie (3320). De respons van het onderzoek is 59,7% coalitieraadsleden (477) tegen 40,3% oppositieraadsleden (322). De enquête is door relatief meer coalitieraadsleden ingevuld. Ook dit verschil is niet significant, waardoor de representativiteit van het onderzoek gewaarborgd blijft.

POLITIEKE PARTIJ

Als vierde is er gekeken naar de verdeling van partijen van de respondenten. De VVD is in dit onderzoek ondervertegenwoordigd met 2,0%. Verder zijn de SP en SGP beide ondervertegenwoordigd met 1,1%. Verder zijn D66 (1,5%), de ChristenUnie (1,4%) en lokalen (1,3%) oververtegenwoordigd. Alle overige verschillen zijn kleiner dan 1%. De verdeling van raadsleden tussen partijen is vervolgens getoetst met de Chi-kwadraat toets. Daaruit blijkt dat deze verdeling representatief is voor de gehele populatie van raadsleden.

Naast partij is er ook gekeken naar de verdeling van respondenten over de provincies. De provincie Zuid-Holland is in de respons relatief het meest ondervertegenwoordigd met -1,6%. Verder zijn de verschillen bij de provincies Drenthe (+1,5%), Overijssel (+1,3%) en Groningen (+1,1%) het meest afwijkend van de realiteit. De verschillen tussen de werkelijke populatie en de respondenten van het onderzoek zijn in alle andere provincies kleiner dan 1,0%. Met de Chi-kwadraat toets blijkt ook dat de representativiteit niet in het geding komt door de verdeling van respondenten over de provincies.

PROVINCIE

De laatste representativiteitstoets is gemaakt naar de categorieën van gemeentegrootte. Van de zes categorieën zijn er twee oververtegenwoordigd in het onderzoek, en een aantal zijn ondervertegenwoordigd. Raadsleden in gemeenten van 15.001 tot 30.000 inwoners zijn met +3,7% oververtegenwoordigd. Verder zijn de categorieën 30.001 tot 50.000 en 100.001 tot 150.000 met respectievelijk -1,3% en -1,5% ondervertegenwoordigd. Voor de vier andere categorieën zijn de verschillen 0,5% of kleiner. Met de Chi-kwadraat toets is bepaald dat de representativiteit niet in het geding komt door de verdeling van respondenten over de gemeentegrootte.

GEMEENTEGROOTTE

→ 2.4 CONCLUSIE

De respons van het Nationaal Raadsledenonderzoek is

DAADKRACHT.

9,34%, met 799 respondenten uit 8554 genodigden. De representativiteit van het onderzoek is getoetst op basis van verschillende verdelingen, namelijk man en vrouw, functie, coalitie en oppositie, politieke partij, provincie en gemeentegrootte. De resultaten van deze toetsen van representativiteit zijn positief en dus zijn de resultaten van dit onderzoek representatief voor de gehele populatie van raadsleden in Nederland.

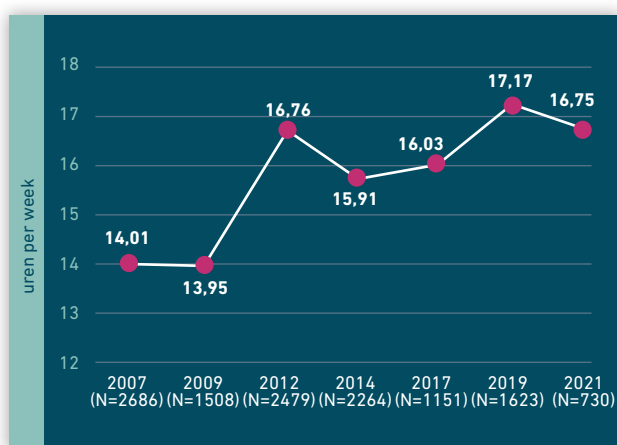
DE RESULTATEN **VAN**
DEZE TOETSEN VAN
REPRESENTATIVITEIT
ZIJN **POSITIEF**
EN DUS ZIJN DE
RESULTATEN VAN
DIT ONDERZOEK
REPRESENTATIEF
VOOR DE GEHELE
POPULATIE VAN
RAADSLEDEN IN
NEDERLAND.

03 TIJDSBESTEDING

Dit hoofdstuk staat in het teken van de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag:

‘Wat is de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in Nederland aan het raadswerk in 2021 en in hoeverre verschilt deze van de tijdsbesteding in 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?’

Na de algemene tijdsbesteding komt een nadere analyse van de tijdsbesteding naar voren en is de tevredenheid van raadsleden over de tijdsbesteding aan het raadswerk bepaald.

Figuur 1: Gemiddelde tijdsbesteding van raadsleden in uren per week (2007-2021)

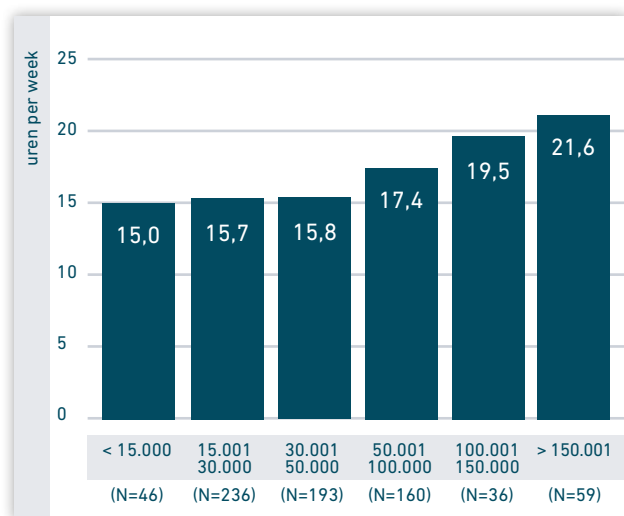
→ 3.1 GEMIDDELDE TIJDSBESTEDING

Het raadslidmaatschap van Nederlandse raadsleden kost hen in 2021 gemiddeld 16,75 uur per week. Dit is een lichte daling van 0,42 uur per week ten opzichte van 2019. In figuur 1 is de gemiddelde tijdsbesteding van raadsleden in uren per week over de jaren heen zichtbaar. Sinds de start van het trendonderzoek in 2007 hebben raadsleden alleen in 2012 en 2019 meer tijd aan het raadswerk besteed.

→ 3.2 TIJDSBESTEDING NAAR GEMEENTEGROOTTE

In figuur 2 is de gemiddelde tijdsbesteding in uren per week naar gemeentegrootte weergegeven. Het eerste wat opvalt, is dat er een verband lijkt tussen de tijdsbesteding en de grootte van de gemeente. Hoe groter de gemeente, hoe meer tijd raadsleden gemiddeld besteden aan het raadswerk. Raadsleden in de grootste gemeenten besteden gemiddeld 21,6 uur per week aan raadswerk, waar raadsleden in de kleinste gemeenten gemiddeld 15 uur per week besteden aan raadswerk.

Uit de gegevens blijkt dat raadsleden uit de eerste en tweede categorie meer tijd aan het raadswerk zijn gaan besteden ten opzichte van 2019. Het aantal gewerkte uren is in

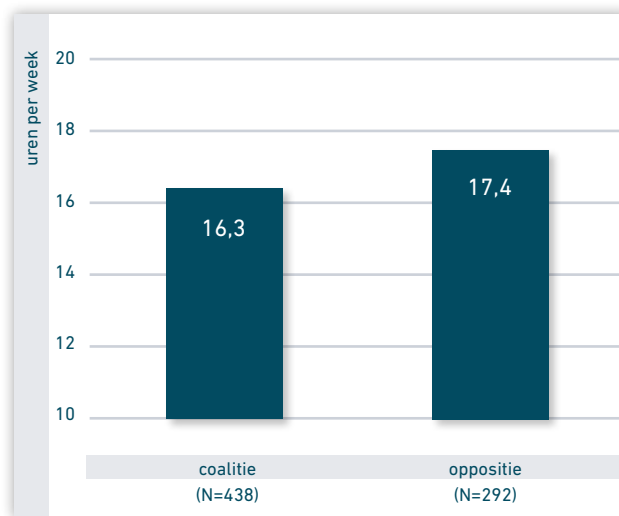
Figuur 2: Gemiddelde tijdsbesteding naar gemeentegrootte in uren per week (2021)

die gemeenten toegenomen met respectievelijk 2,2 uur en 0,4 uur per week. In de overige gemeenten is het aantal gewerkte uren afgenomen. De andere veranderingen zijn geconstateerd in de twee grootste categorieën. In de gemeenten met 100.001 tot 150.000 inwoners is het aantal gemaakte uren met 1 uur per week gedaald naar 19,5 uur. Nog niet eerder in ons trendonderzoek is in deze categorie zo'n laag aantal gewerkte uren per week geconstateerd. In de grootste gemeenten is het gemiddelde aantal uren met 3,3 uur per week afgenomen. Enkel in 2009 werd een lager gemiddelde (21,5) vastgesteld voor deze categorie.

Een volledig overzicht van de tijdsbesteding naar grootte door de jaren heen staat in figuur 3 van de bijlage.

→ 3.3 TIJDSBESTEDING NAAR ROL

Bij de vergelijking van tijdsbesteding naar rol is onderscheid gemaakt tussen raadsleden die deel uitmaken van een coalitiepartij en raadsleden die deel uitmaken van een oppositiepartij. In figuur 3 is te zien hoeveel tijd raadsleden uit de coalitie en oppositie in 2021 aan raadswerk beste-

Figuur 3: Gemiddelde tijdsbesteding naar rol in uren per week (2021)

den. Raadsleden in de coalitie besteden gemiddeld 16,3 uur per week aan het raadswerk, dit is een daling van 0,4 uur in vergelijking met het aantal uur dat coalitieleden in 2019 aan het raadswerk besteedden. Raadsleden in de oppositie besteden gemiddeld 17,4 uur per week aan het raadswerk, dit is een daling van 0,5 uur ten opzichte van 2019. Sinds de uitvoering van dit trendonderzoek kost oppositie voeren raadsleden meer tijd. Dit is in 2021 niet anders.

→ 3.4 TIJDSBESTEDING NAAR BAAN EN/OF OPLEIDING

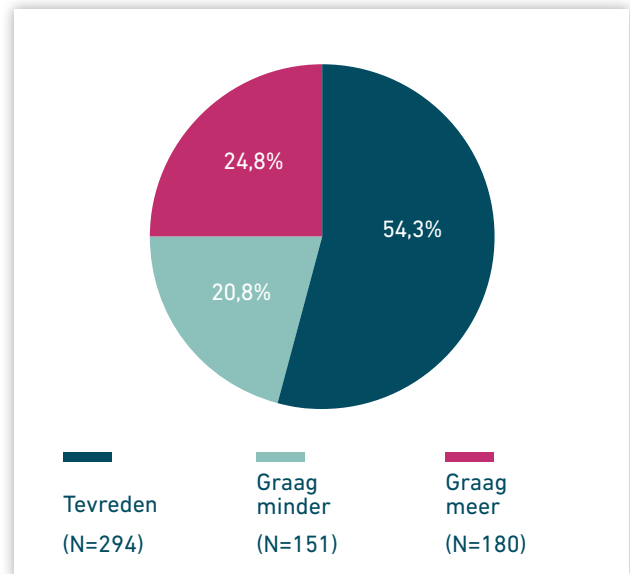
De tijdsbesteding van raadsleden verschilt wanneer raadsleden wel of geen baan hebben en/of opleiding volgen. 66% van de raadsleden heeft een baan, een eigen bedrijf, volgen een opleiding of een combinatie van twee of meer van deze dingen. 34% van de raadsleden heeft geen baan, geen eigen bedrijf en volgen ook geen opleiding. Uit de resultaten blijkt dat raadsleden zonder baan en/of opleiding meer tijd besteden aan het raadswerk met gemiddeld 18,4 uur

per week. Dit is een daling van 1 uur per week ten opzichte van 2019. Raadsleden met een baan, eigen bedrijf en/of opleiding besteden gemiddeld 15,9 uur per week aan het raadswerk, een verschil van 2,1 uur met de andere groep. Voor deze groep is het aantal aan het raadswerk bestede uren met 0,3 uur gedaald ten opzichte van 2019.

→ 3.5 TIJDSBESTEDING NAAR FUNCTIE IN DE RAAD

Bij de vergelijking in tijdsbesteding naar functie is onderscheid gemaakt tussen fractievoorzitters en 'reguliere' raadsleden. Fractievoorzitters besteden gemiddeld 18,8 uur per week aan raadswerk, dat is 3,1 uur per week meer dan 'reguliere' raadsleden, die 15,7 uur per week aan raadswerk besteden. Dit is groter dan het verschil in 2019, namelijk 1,3 uur. Toen waren fractievoorzitters 18 uur per week aan het raadswerk kwijt, en reguliere raadsleden 16,7 uur per week. Het aantal fractievoorzitters in het gehele raadsledenbestand is sinds 2019 met 2% gestegen. Het is mogelijk dat er meer eenmansfracties zijn bijgekomen.

“EEN MEERDERHEID VAN DE RAADSLEDEN (54,3%) GEEFT AAN TEVREDEN TE ZIJN OVER HET AANTAL UREN DAT HIJ/ZIJ BESTEEDT AAN RAADSWERK.”

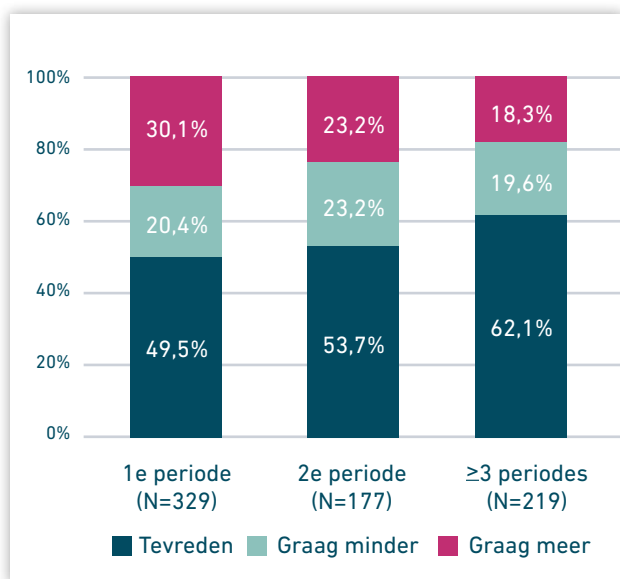
Figuur 4: Totale tevredenheid over de tijdsbesteding (2021)

→ 3.6 TEVREDENHEID OVER DE TOTALE TIJDSBESTEDING

Om te achterhalen in hoeverre raadsleden in 2021 tevreden zijn over de totale tijdsbesteding is hen gevraagd: 'Bent u tevreden over het totale aantal uren dat u gemiddeld per maand aan raadswerk besteedt?' Een meerderheid van de raadsleden (54,3%) geeft aan tevreden te zijn over het aantal uren dat hij/zij besteedt aan raadswerk. Dit is een daling ten opzichte van 2019, toen 63,2% van de ondervraagden tevreden was met de tijdsbesteding. Verder geeft 24,8% aan meer tijd te willen besteden aan het raadswerk. De resterende 20,8% zou graag minder tijd willen besteden aan het raadswerk.

TEVREDENHEID NAAR ZITTINGSPERIODE

De raadsleden die in hun eerste periode zitten, zijn voor 49,5% tevreden over hun tijdsbesteding, raadsleden die in hun tweede periode zitten zijn voor 53,7% tevreden en de langer zittende raadsleden (3 periodes of meer) zijn voor 62,1% tevreden over de tijdsbesteding. Raadsleden die langer in de raad zitten, zijn over het algemeen tevredener over hun tijdsbesteding.

Figuur 5: Tevredenheid over de tijdsbesteding naar zittingsperiode (2021)

Verder willen raadsleden die in hun eerste periode zitten, relatief graag meer tijd aan het raadswerk besteden. Deze behoefte neemt af naarmate men langer in de raad zit. Deze uitkomst is ook in 2019 geconstateerd. Tot slot is te zien dat het aantal tevreden raadsleden die in hun eerste

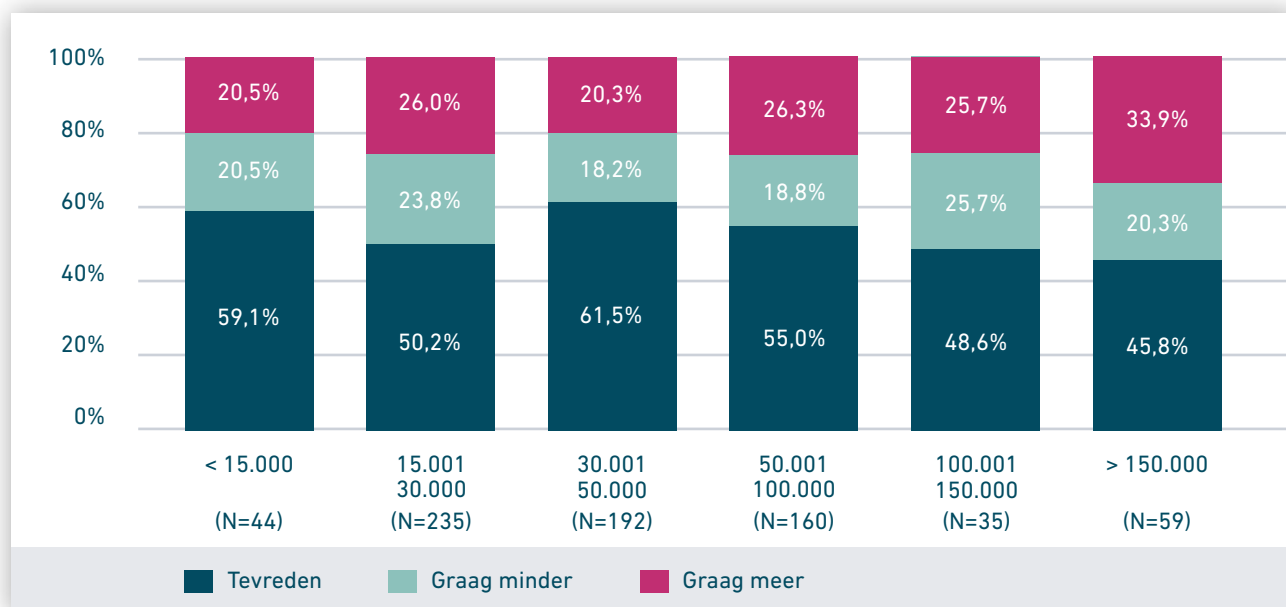
periode zit met 9,7% gedaald is ten opzichte van 2019. Voor raadsleden in de tweede periode is dit 11,4% en voor raadsleden in de laatste categorie is dit 6,2%.

TEVREDENHEID NAAR GEMEENTEGROOTTE

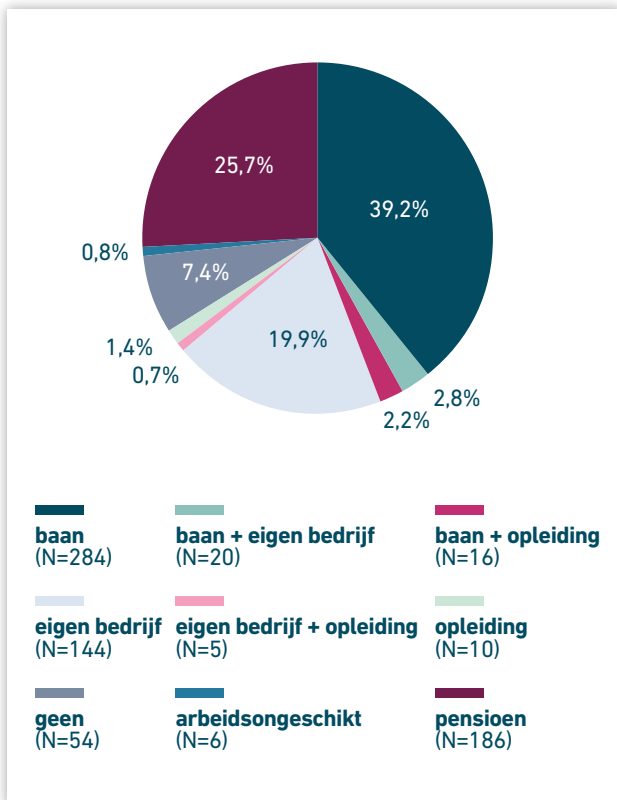
Uit de resultaten blijkt dat raadsleden uit gemeenten met 30.001 tot 50.000 inwoners het meest tevreden zijn over hun totale tijdsbesteding: 61,5% van hen is tevreden. Raadsleden uit de grootste gemeenten (> 150.000) zijn (wederom) het minst tevreden over hun totale tijdsbesteding met 45,8% van de raadsleden. Echter geeft 33,9% van hen aan meer tijd te willen besteden aan het raadswerk.

TEVREDENHEID NAAR BAAN EN/OF OPLEIDING

Vervolgens is de tevredenheid met de tijdsbesteding vergeleken voor raadsleden met verschillende nevenfuncties. Bij het interpreteren van deze gegevens is het belangrijk te realiseren dat sommige categorieën vaker voorkomen dan andere. In figuur 7 staat een weergave van de verdeling van deze functies van de deelnemende raadsleden.

Figuur 6: Tevredenheid over de tijdsbesteding naar gemeentegrootte (2021)

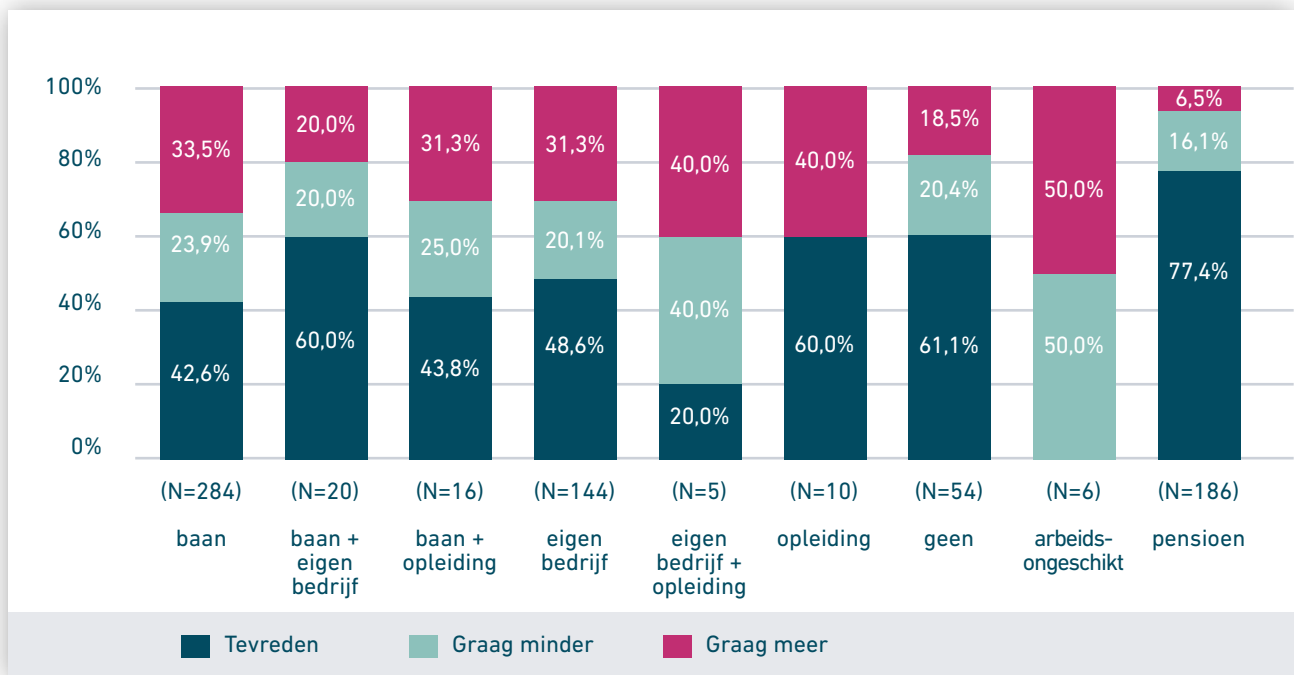

Figuur 7: Verdeling nevenfuncties van raadsleden

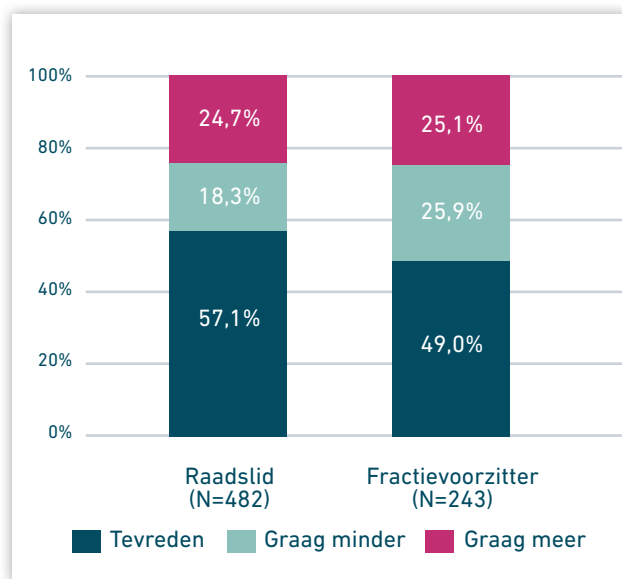
Uit de resultaten blijkt dat raadsleden die met pensioen zijn of niet werken over het algemeen het meest tevreden zijn met de tijdsbesteding. Respectievelijk 77,4% en 61,1% van hen geeft aan tevreden te zijn met hun gemaakte uren. Verder geven respondenten die enkel een opleiding volgen aan tevreden te zijn of meer tijd aan het raadswerk te willen besteden. Van alle categorieën met meer dan 10 respondenten zijn de raadsleden met een baan of een eigen bedrijf het minst tevreden. Respectievelijk 42,6% en 48,6% van hen geeft aan tevreden te zijn met de tijdsbesteding. Deze percentages liggen onder het gemiddelde van 54,3% tevredenheid. De enige groep respondenten van de nog werkende raadsleden die bovengemiddeld tevreden zijn over de tijdsbesteding, is de groep die zowel een baan als een eigen bedrijf hebben. 60% van hen geeft aan tevreden te zijn.

TEVREDENHEID NAAR FUNCTIE

57,1% van de 'reguliere' raadsleden is tevreden over de tijdsbesteding aan het raadswerk, 24,7% van hen geeft aan dat

Figuur 8: Tevredenheid over de tijdsbesteding naar nevenfunctie (2021)

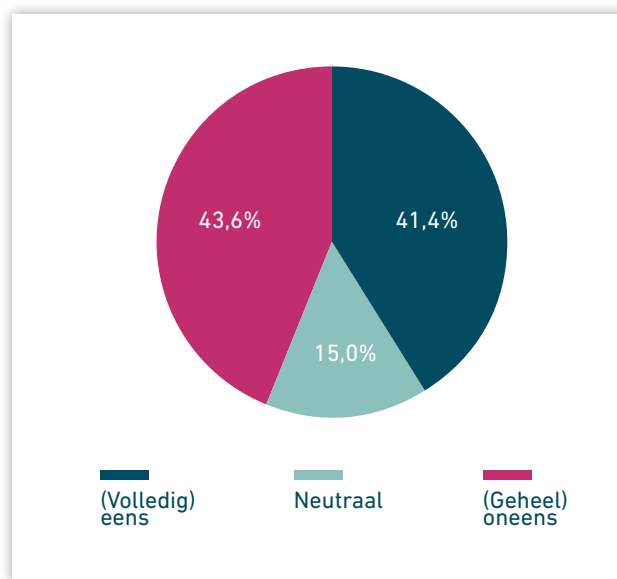

Figuur 9: Tevredenheid over de tijdsbesteding naar functie in de raad (2021)

zij graag meer tijd aan raadswerk zouden willen besteden en 18,3% geeft aan dat zij graag minder tijd aan het raadswerk zouden willen besteden. Over het algemeen zijn fractievoorzitters gemiddeld minder tevreden over hun tijdsbesteding: 49% van hen geeft aan tevreden te zijn. 25,1% van hen geeft aan meer tijd te willen besteden aan het raadswerk en 25,9% wil graag minder tijd besteden aan het raadswerk.

→ 3.7 RAADSLID ALS FULLTIME FUNCTIE

Aan de raadsleden is ook gevraagd in hoeverre zij het eens zijn met de stelling dat de functie van raadslid als fulltime functie kan worden ingevuld. 41,4% van de raadsleden geeft aan het (geheel) eens te zijn met deze stelling, terwijl 43,6% van hen aangeeft het (geheel) oneens te zijn met de stelling. Het antwoord op deze stelling verschilt per gemeentegrootte. In de grootste gemeenten is 67,9% van de raadsleden het (geheel) eens met de stelling, en is 30,4% het (geheel) oneens met de stelling. In de kleinste gemeenten is dit respectievelijk 27,9% en 53,5%.

Figuur 10: Antwoorden op de vraag: "De functie van raadslid zou goed als fulltime functie ingevuld kunnen worden." (2021)

→ 3.8 CONCLUSIE

De gemiddelde tijdsbesteding in 2021 van raadsleden bedraagt 16,75 uur per week. Dit is een daling van 0,42 uur ten opzichte van 2019. De verschillen tussen raadsleden blijven echter groot. Qua gemeentegrootte is te zien dat de raadsleden in de kleinste gemeenten het minst aantal uren aan het raadswerk besteden, en dat de uren oplopen naarmate de gemeente groter wordt. Ook is te zien dat raadsleden uit kleinere gemeenten over het algemeen tevredener zijn met hun tijdsbesteding dan de raadsleden uit grotere gemeenten.

Daarnaast besteden raadsleden die naast het raadswerk nog een nevenfunctie vervullen gemiddeld 15,9 uur aan het raadswerk, een afname van 0,3 uur per week ten opzichte van 2019. Raadsleden die geen nevenfunctie hebben, besteden gemiddeld 18,4 uur aan het raadswerk, een afname van 1 uur per week ten opzichte van 2019. Verder is er een verschil tussen de tijdsbesteding van fractievoorzitters en de tijdsbesteding van reguliere raadsleden. Fractievoorzitters besteden gemiddeld 18,8 uur aan het raadswerk, en

de 'reguliere' raadsleden 15,7 uur. Het verschil tussen de twee functies is in 2021 gemiddeld 3,1 uur per week. Dit is een toename van 1,8 uur per week ten opzichte van 2019, toen het verschil 1,3 uur was.

Verder geeft 54,3% van de raadsleden aan tevreden te zijn over de tijdsbesteding. Dit is minder dan in 2019, toen 63,2% van de raadsleden aangaf tevreden te zijn. Reguliere raadsleden zijn over het algemeen tevredener dan fractievoorzitters. 57,1% van hen geeft aan tevreden te zijn over hun tijdsbesteding, terwijl 49% van de fractievoorzitters tevreden is. Daarnaast zijn raadsleden die langer in de raad zitten over het algemeen tevredener over hun tijdsbesteding. De raadsleden die in hun eerste periode zitten, zijn voor 49,5% tevreden over hun tijdsbesteding, raadsleden die in hun tweede periode zitten zijn voor 53,7% tevreden en de langer zittende raadsleden (3 periodes of meer) zijn voor 62,1% tevreden over de tijdsbesteding.

Het is lastig aan te geven wat specifiek de redenen zijn dat raadsleden wel of niet tevreden zijn met hun tijdsverdeling. Qua gemeentegrootte loopt het aantal ontevreden raadsleden bijvoorbeeld op naarmate de gemeente groter wordt, en fractievoorzitters maken meer uren en zijn bijvoorbeeld minder tevreden. Er zijn echter altijd categorieën waar de regel niet voor geldt. Het is niet uit te sluiten dat andere factoren meespelen bij de tevredenheid over de tijdsbesteding.

**DE GEMIDDELDE
TIJDSBESTEDING
IN 2021 VAN
RAADSLEDEN
BEDRAAGT 16,75
UUR PER WEEK. DE
TIJDSBESTEDING
VAN RAADSLEDEN
LOOPT OP NAARMATE
DE GEMEENTE
GROTER WORDT.**

→ 04 BESTUUR- LIJKE EN VOLKSVERTEGEN- WOORDIGENDE WERKZAAM- HEDEN

Het Nationaal Raadsledenonderzoek gaat ook in op de verdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende werkzaamheden van raadsleden. Dit hoofdstuk geeft antwoord op onderzoeksvraag 2:

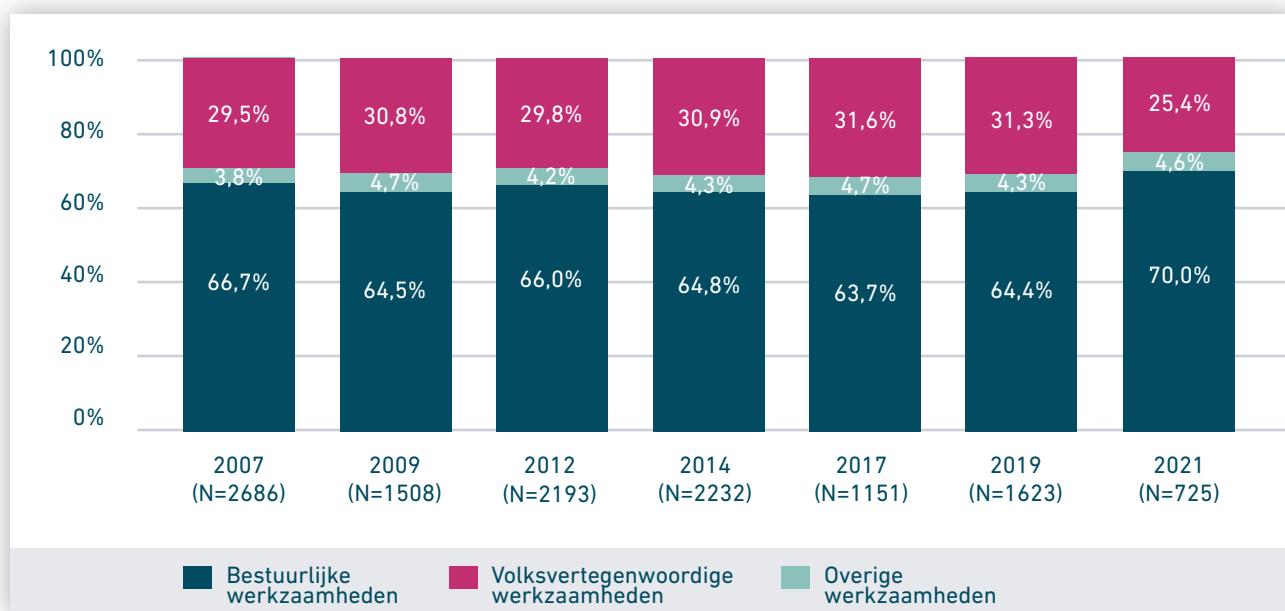
‘Wat is de tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende en bestuurlijke activiteiten voor raadswerk in Nederland in 2021, hoe verhoudt zich dit tot de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden ten opzichte van 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?’

Na de uitwerking van deze onderzoeksvraag, komt ook de tevredenheid van de raadsleden zelf over deze ver-

deling aan bod. Aan de hand van de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur is het mogelijk te bepalen in hoeverre de huidige tijdsverdeling hiermee overeenkomt.

→ 4.1 TIJDSVERDELING TUSSEN BESTUURLIJKE EN VOLKSVERTEGEN- WOORDIGENDE WERKZAAMHEDEN

Aan de raadsleden is gevraagd om aan te geven hoeveel uur per maand zij aan 16 verschillende werkzaamheden besteden. Deze werkzaamheden zijn in drie categorieën activiteiten verdeeld: bestuurlijke, volksvertegenwoordigende

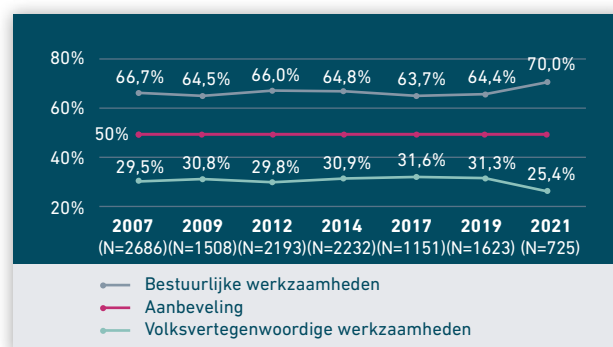
Figuur 11: Tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken (2007-2021)

en overige activiteiten. Een volledige tabel met de tijdsbesteding per activiteit, is te zien in figuur 11 in de bijlage.

Figuur 11 laat zien dat raadsleden in 70% van hun werktijd besteden aan bestuurlijke werkzaamheden en 25,4% van de tijd aan volksvertegenwoordigende werkzaamheden in 2021. Zij besteden 4,6% van hun tijd aan overige activiteiten. De relatieve tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten is vergeleken met 2019 gestegen met 5,6%. Nog nooit besteedden raadsleden zo'n groot deel van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten. Raadsleden besteden 21,6% van hun tijd aan het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten, 0,8% meer dan in 2019. Ook deelname aan de verschillende vergaderingen blijft raadsleden relatief veel tijd kosten, namelijk 33,7%. Dit is 3,5% meer dan in 2019. De grootste stijger in deze categorie is de tijdsbesteding voor specifiek coalitievergaderingen met 2,3%, terwijl de grootste daling is geconstateerd bij partijvergaderingen met 0,5%.

Bij de volksvertegenwoordigende taken is de grootste daling te zien bij de bestede uren aan activiteiten in maatschappelijke organisaties (-1,9%) en buurt- en wijkbezoeken

(-1,6%). Het is denkbaar dat de coronapandemie ervoor gezorgd heeft dat raadsleden minder tijd aan dit soort activiteiten hebben besteed. De enige volksvertegenwoordigende activiteit waar procentueel meer tijd aan wordt besteed in deze categorie is contact met media (+0,1%). In figuur 12 is de tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken door de jaren heen weer gegeven. Raadsleden besteden ieder jaar het grootste deel van hun tijd aan bestuurlijke taken.

Figuur 12: Tijdsverdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken tegenover aanbeveling Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur (2007-2021)

→ 4.2 TEVREDENHEID TIJDSVERDELING BESTUURLIJKE EN VOLKSVERTEGENWOORDIGENDE TAKEN

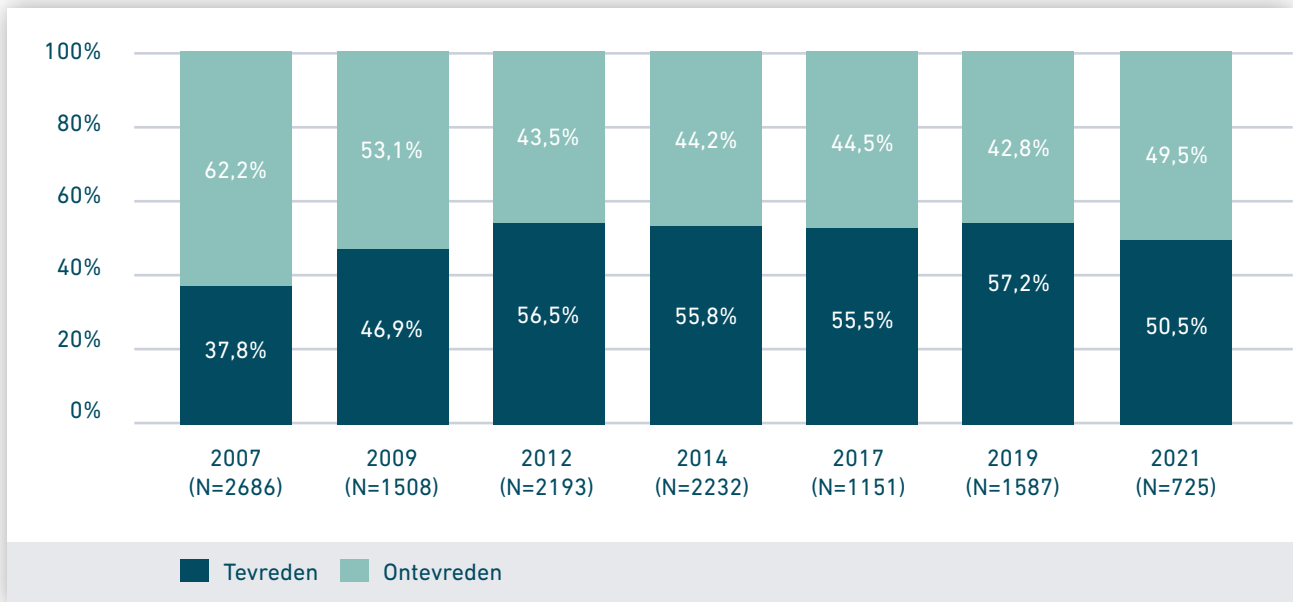
Om te achterhalen in hoeverre raadsleden in 2021 tevreden zijn over de verdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken is hen het volgende gevraagd: 'Bent u tevreden over de huidige verdeling van uw tijd over de bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken?' Uit de resultaten blijkt dat raadsleden over het algemeen minder tevreden zijn met de tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken dan de afgelopen vier trendonderzoeken. Bijna de helft van de raadsleden (49,5%) geeft aan hun tijd het liefst anders in te delen. Dit is een stijging van 6,7% sinds 2019. Sinds 2009 is de gemiddelde tevredenheid met de tijdsverdeling niet meer zo laag geweest. De raadsleden die tevreden zijn met de tijdsverdeling besteden gemiddeld 69,7% van hun tijd aan bestuurlijke taken en 25,7% aan volksvertegenwoordigende taken. Voor degenen die ontevreden zijn is dit respectievelijk 70,2% en 25,3%.

→ 4.3 TEVREDENHEID OVER DE TIJDSVERDELING BESTUURLIJKE EN VOLKSVERTEGENWOORDIGENDE TAKEN NAAR GEMEENTEGROOTTE

Kijkend naar de tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar gemeentegrootte, blijkt dat raadsleden in gemeenten met 100.001 tot 150.000 inwoners het meest tevreden zijn over hun tijdsverdeling (60%). Raadsleden in de grootste gemeenten (>150.000) zijn het minst tevreden. 33,9% van hen is tevreden met de tijdsverdeling. Het lijkt er niet op dat er een direct verband is tussen de echte tijdsverdeling en de tevredenheid met deze tijdsverdeling. Raadsleden uit de eerste twee categorieën zijn minder tevreden met de tijdsverdeling dan raadsleden uit de categorieën 3 en 4.

→ 4.4 CONCLUSIE

In dit hoofdstuk is getracht een antwoord op de tweede deelvraag te formuleren, namelijk: 'Wat is de tijdsbesteding

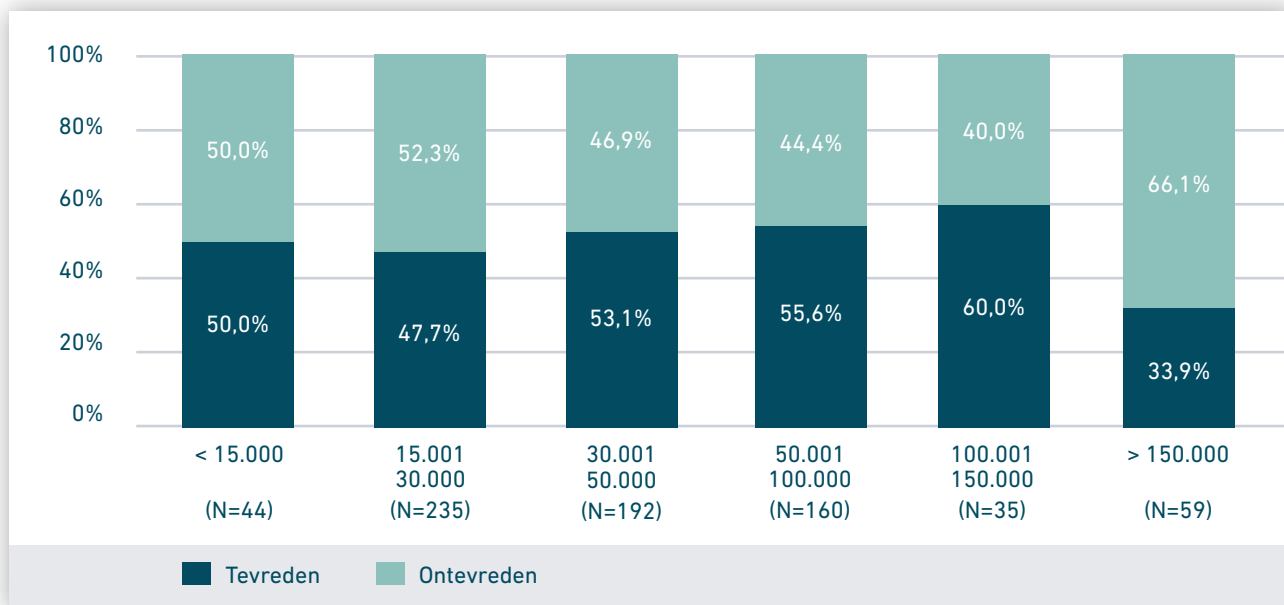
Figuur 13: Tevredenheid over de tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken (2007-2021)

aan volksvertegenwoordigende en bestuurlijke activiteiten voor raadswerk in Nederland in 2021, hoe verhoudt dit zich tot de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden ten opzichte van 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?

Uit de resultaten is gebleken dat raadsleden procentueel meer tijd zijn gaan besteden aan bestuurlijke taken dan voorheen. Raadsleden besteden in 2021 gemiddeld 70% van hun tijd aan bestuurlijke taken, en 25,4% van hun tijd aan volksvertegenwoordigende taken. Verder is geconstateerd dat raadsleden vooral meer tijd zijn gaan besteden aan het bijwonen en voorbereiden van verschillende soorten vergaderingen. Het verschil in tijdsbesteding tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken is toegenomen sinds 2019. Toen werd 64,4% van de tijd aan bestuurlijke taken besteed en 31,3% aan vertegenwoordigende taken. Het verschil tussen de twee is toegenomen van 33,1% naar 44,6%. Hiermee wordt de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie

Dualisering Gemeentebestuur nog altijd niet gehaald. Sterker nog: raadsleden zijn een groter deel van hun tijd aan bestuurlijke taken gaan besteden. Zoals aangegeven staan deze ontwikkelingen wellicht in relatie tot de coronapandemie. Dit kan het gevolg hebben gehad dat raadsleden minder in staat waren inwoners op te zoeken en met hen in gesprek te gaan. Met andere woorden: volksvertegenwoordigende taken zijn moeilijker uit te voeren wanneer het advies is menselijk contact zo veel mogelijk te beperken. Denkbaar is dat hierdoor ook relatief minder tijd is besteed aan de categorieën "activiteiten in maatschappelijke organisaties" en "wijkbezoeken".

Slechts een kleine meerderheid (50,5%) geeft aan tevreden te zijn met de huidige tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken. Dit is een daling van 6,7% sinds 2019. De tevredenheid loopt op naarmate de gemeenten groter worden, met uitzondering van de categorie 15.001-30.000 en de groep grootste gemeenten, waar de tevredenheid juist het laagst is.

Figuur 14: Tevredenheid over de tijdsverdeling bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken naar gemeentegrootte (2021)

→ 05 HONORERING

Dit hoofdstuk staat in het kader van de derde onderzoeksvraag: 'Wat is de hoogte van de vergoeding die gemeenteraadsleden ontvangen in Nederland voor het raadswerk in 2021 en in hoeverre verschilt deze van de vergoeding in 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?'

→ 5.1 VERGOEDING

Gemeenteraadsleden in Nederland krijgen een vergoeding die is vastgesteld aan de hand van het aantal inwoners van de gemeente. De hoogte van deze vergoeding wordt jaarlijks vastgesteld door het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en is afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente, verdeeld naar 6 inwonersklassen. De reden hiervoor is dat het raadswerk in de grote gemeenten over het algemeen meer tijd vraagt.

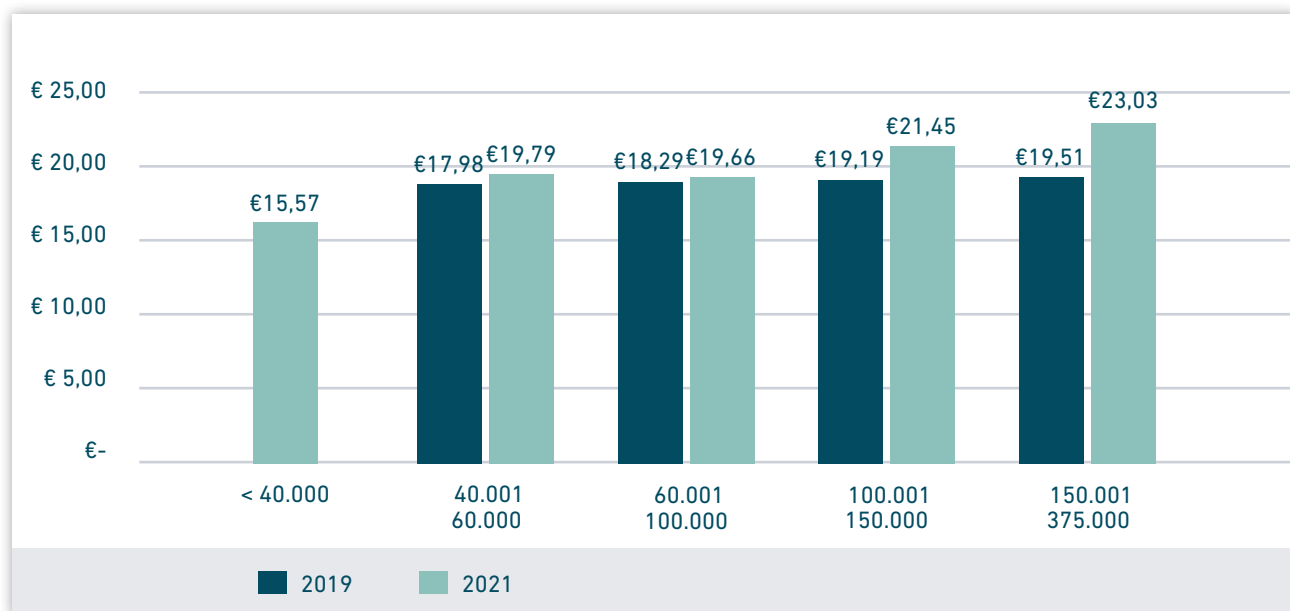
→ 5.2 UURTARIEF

In de vorige editie is uitgebreid aandacht besteed aan de veranderingen rondom de vergoeding voor raadsleden. Sinds 2019 krijgen alle raadsleden in gemeenten tot en met 40.000 inwoners dezelfde vergoeding per maand. Voorheen waren deze gemeenten ingedeeld in vier klassen waarbij de klasse met de kleinste gemeenten de laagste vergoeding kregen en de klasse met de grootste gemeenten de hoogste vergoeding. In figuur 15 is de gemiddelde vergoeding per uur per gemeentegrootte weergegeven. Dit bedrag is gebaseerd op de maandelijkse vergoeding, gedeeld door het aantal uur dat

raadsleden per maand aan hun raadswerk besteden. Uit de resultaten blijkt dat het uurloon over het algemeen het laagst is in kleine gemeenten en hoger is in de grotere gemeenten. De enige uitzondering hierop is dat raadsleden uit gemeenten in de categorie 60.001 tot 100.000 een lager uurloon krijgen dan raadsleden uit kleinere gemeenten (40.001 tot 60.000). Zij krijgen €0,13 minder per uur. In 2021 is het gemiddelde uurtarief €17,94, een toename van €1,13 ten opzichte van 2019. Raadsleden uit gemeenten in de categorie 40.001-60.000 krijgen in 2021 gemiddeld €19,79, dit is een toename van €1,81. De raadsleden uit gemeenten met 60.001-100.000 inwoners krijgen €19,66, dit is een toename van €1,37. In de gemeenteklassen 100.001-150.000 (+€2,26) en 150.001-375.000 (+€1,94) is de toename per uur groter. In de gemeenten 150.001 tot 375.000 was het uurtarief €23,03. In 2019 was het uurtarief voor de grootste gemeenten (375.000>) €16,24. Dit jaar is het aantal respondenten in de categorie 375.000> echter te laag om zinnige uitspraken over 2021 te doen. In figuur 15 staat het uurtarief van 2021 afgezet tegen dat van 2019. Aangezien de categorie <40.000 in 2019 nog bestond uit vier verschillende categorieën, is geen uurtarief voor deze categorie in 2019 weergegeven.

→ 5.3 TEVREDENHEID OVER DE VERGOEDING

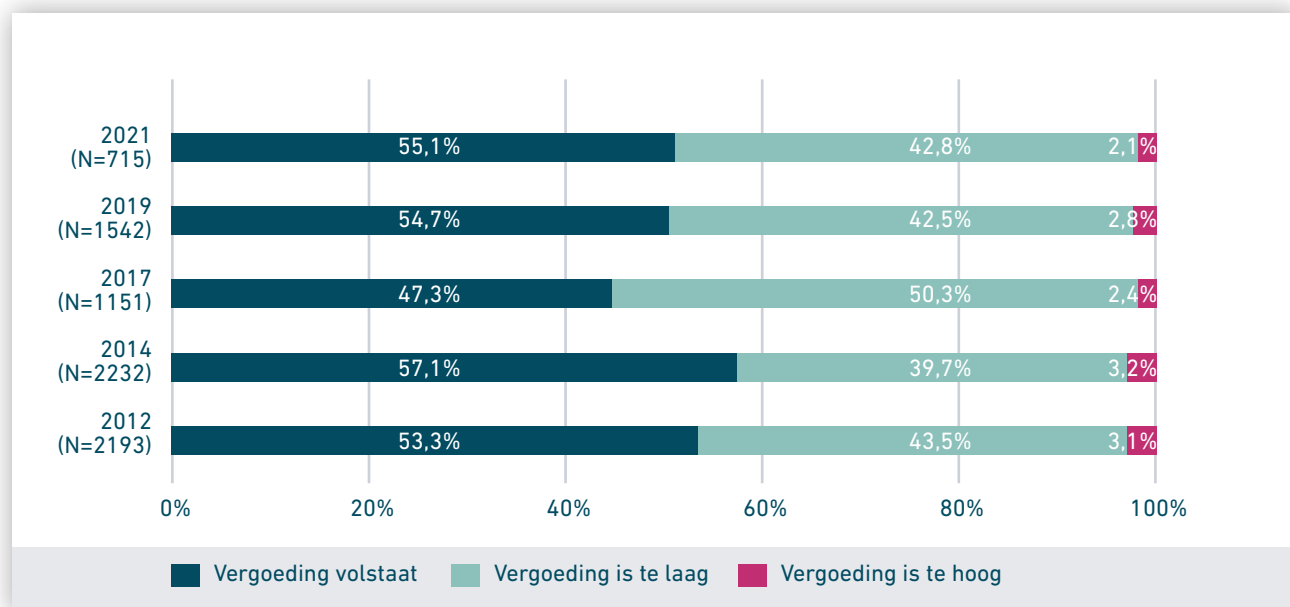
Aan alle raadsleden is gevraagd of zij tevreden zijn met de vergoeding die zij krijgen, of dat zij de vergoeding juist te hoog of te laag vinden. In 2021 geeft een meerderheid

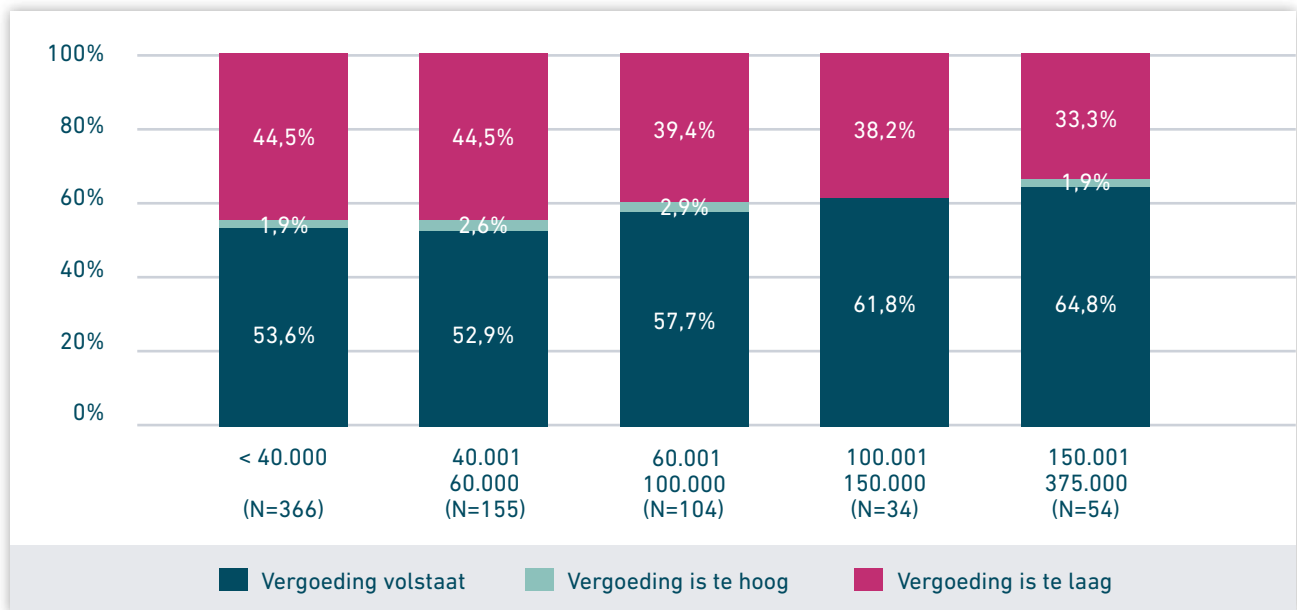
Figuur 15: Gemiddeld uurtarief naar gemeentegrootte (2019-2021)

van 55,1% van de raadsleden aan tevreden te zijn met de vergoeding. Dit is een lichte stijging van 0,4% ten opzichte van 2019. Echter is het deel van de raadsleden dat de vergoeding te laag vindt ook met 0,3% toegenomen, van 42,5%

in 2019 naar 42,8% in 2021. De stijging van het gemiddelde uurtarief met €1,13 heeft er niet voor gezorgd dat de gemiddelde tevredenheid over de vergoeding gestegen is.

Figuur 16: Tevredenheid over de tijdsverdeling bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken naar gemeentegrootte (2021)

Figuur 17: Tevredenheid over de vergoeding naar gemeentegrootte (2021)

→ 5.4 TEVREDENHEID OVER DE VERGOEDING NAAR GEMEENTEGROOTTE

Per categorie gemeentegrootte is onderzocht hoe tevreden raadsleden zijn over hun vergoeding. In de categorie <40.000 zijn raadsleden meer tevreden, met 53,6% tevreden raadsleden, ten opzichte van de categorie 40.001-60.000, waar dit 52,9% is. Hier tegenover staat dat in de eerste categorie 1,9% de vergoeding te hoog vindt, terwijl dit in de categorie 40.001-60.000 2,6% is. In beide categorieën vindt 44,5% van de raadsleden de vergoeding te laag. Voor de overige categorieën geldt dat het percentage tevreden raadsleden oploopt naarmate de gemeente groter wordt. In de grootste categorie is 64,8% van de raadsleden tevreden met de vergoeding.

→ 5.5 TEVREDENHEID OVER DE VERGOEDING NAAR TIJDSBESTEDING

Als laatste is gekeken naar de tevredenheid van raadsleden over de vergoeding in relatie tot het aantal gemaakte uren

per week. Raadsleden die aangeven tevreden te zijn over de vergoeding besteden gemiddeld 15,5 uur per week aan het raadswerk, dit is 0,5 uur minder dan in 2019 (16 uur). Raadsleden die de vergoeding te laag vinden besteden gemiddeld 18,5 uur per week aan het raadswerk, dit is ook 0,5 uur minder dan in 2019 (19 uur). Een verschil van 3 uur per week. Raadsleden die aangeven de vergoeding te hoog te vinden besteden gemiddeld 17,6 uur aan het raadswerk. De groep die de vergoeding te hoog vindt wijkt deze editie af van de trend. In eerdere edities was dit altijd de groep die het minste aantal uur aan het raadswerk besteedde. In 2021 is dit echter niet het geval. Het raadswerk kost hen gemiddeld 17,6 uur per week, dus 2,1 uur meer dan de raadsleden die wel tevreden zijn. Dit is met uitzondering van 2014 (toen de groep die de vergoeding te hoog vond gemiddeld 0,1 uur per week meer tijd besteedde dan de groep die tevreden was) nog nooit voorgekomen. Aan de raadsleden is gevraagd om hun antwoord op de vraag of zij vinden dat de vergoeding volstaat, te laag of te hoog is, toe te lichten. Over het algemeen zeggen de

tevreden raadsleden dat zij de vergoeding niet hoog vinden maar dat dat ook niet nodig is, omdat zij het raadswerk zien als een hobby of iets wat je uit idealisme doet. Ze geven aan dat de vergoeding dus nooit zo hoog zou moeten zijn dat raadsleden om die reden in de raad blijven zitten. Ook zijn ze blij dat de vergoeding voor de kleinere gemeenten verhoogd is, zodat het in vergelijking met de grotere gemeenten meer in lijn is. De raadsleden die de vergoeding te laag vinden geven over het algemeen aan dat de vergoeding niet in verhouding staat tot hoeveel tijd het raadswerk kost. Zij vinden ook dat het raadswerk belangrijk werk is, maar dat de huidige vergoeding hen niet aanzet om extra werk te leveren.

→ 5.6 CONCLUSIE

Over het algemeen is de honorering voor raadsleden toegenomen sinds 2019. Het gemiddelde uurtarief in 2021 is €17,94. Dit is €1,13 meer dan in 2019. Sinds 2019 zijn de verschillen tussen het uurloon van raadsleden uit verschillende gemeenten verminderd, gezien de verhoging van de vergoeding voor raadsleden uit kleinere gemeenten. In de jaren daarvoor verdienden raadsleden in kleine gemeenten soms minder dan €5,- per uur en raadsleden in grote gemeenten bijna €20,- per uur. Na de verhoging van de vergoeding was het verschil in uurloon tussen de grootste en kleinste gemeenten in 2019 slechts €5,61. Het verschil in 2021 bedraagt €7,46.

Naast de vergoeding is ook de tevredenheid over de vergoeding licht gestegen. In 2021 is 55,1% van de raadsleden tevreden over de vergoeding, tegenover 54,7% in 2019. In tegenstelling tot 2019, toen de raadsleden uit de kleinste gemeenten het meest tevreden waren, loopt de tevredenheid over de vergoeding nu juist op wanneer de gemeente groter wordt. Tot slot besteden raadsleden die tevreden zijn met de vergoeding minder tijd aan het raadswerk dan raadsleden die ontevreden zijn met de vergoeding (15,5 uur tegen 18,5 uur).

STOPREDENEN

In elke editie van het Nationaal Raadsledenonderzoek wordt een verdiepingsslag gemaakt naar een bepaald, op dat moment interessant en relevant onderwerp. In deze editie wordt extra aandacht besteed aan de redenen dat raadsleden stoppen met het raadswerk. Door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is geconstateerd dat na elke periode ongeveer 40% van de raadsleden vervangen wordt. Een deel daarvan is toe te wijzen aan de verkiezingsuitslag. De vraag is hoe groot dat deel eigenlijk is en wat behalve de verkiezingsuitslag, de redenen kunnen zijn te stoppen met het raadswerk. In dit hoofdstuk is een antwoord geformuleerd op onderzoeksvraag 4: *‘Wat zijn de belangrijkste redenen voor raadsleden om te stoppen met het raadswerk?’*

Allereerst is onderzocht of raadsleden zich verkiesbaar zouden stellen na afloop van de huidige ambtsperiode. Vervolgens onderzocht of er een verband is tussen gemeentegrootte en het stoppen van raadsleden. Daarnaast is onderzocht of er een relatie is tussen de tijdsbesteding en het stoppen van raadsleden. Tot slot is onderzocht of er een verband bestaat tussen het stoppen van raadsleden en de tevredenheid over de verhouding volksvertegenwoordigende- en bestuurlijke werkzaamheden.

→ 6.1 HERVERKIESBAAR?

796 raadsleden hebben antwoord gegeven op de vraag: “Wilt u zich weer verkiesbaar stellen na afloop van uw huidige ambtsperiode als Raadslid?” 15,7% van de raads-

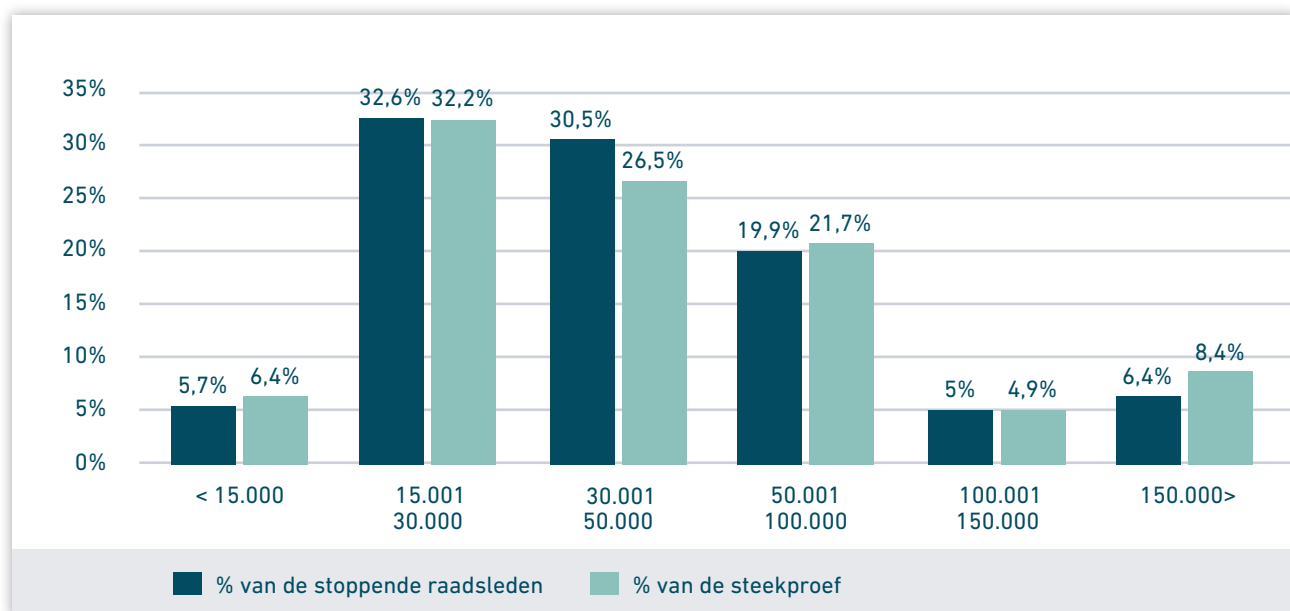
leden geeft aan zich niet opnieuw verkiesbaar te stellen. 2% van de raadsleden geeft aan zich wel verkiesbaar te stellen, maar geen nieuwe periode als raadslid te willen. Van de stoppende raadsleden maakt 64,5% deel uit van een coalitie en 35,5% van de oppositie. Daarnaast zijn 29,8% van hen fractievoorzitter en zijn de overige 70,2% van hen regulier raadslid.

→ 6.2 STOPPENDE RAADSLEDEN IN VERHOUDING TOT GEMEENTEGROOTTE

In figuur 18 staat het aantal stoppende raadsleden per gemeentegrootte, afgezet tegen de vertegenwoordiging van de categorieën in de steekproef. Het grootste verschil is dat de categorie 30.001 tot 50.000 inwoners 4% meer van de stoppende raadsleden bevat dan op basis van de steekproef te verwachten is. 26,5% van de raadsleden komt uit deze gemeenten, maar van de stoppende raadsleden komt 30,5% uit deze gemeenten.

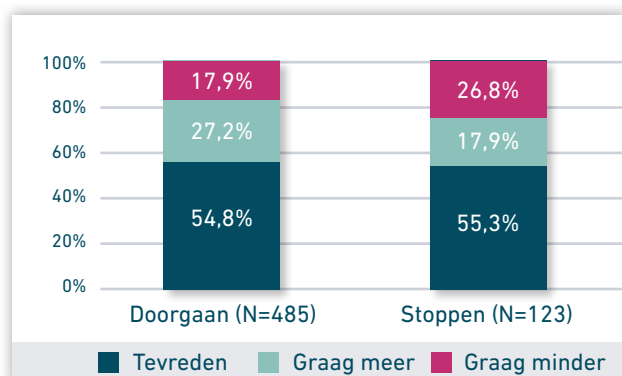
→ 6.3 STOPPENDE RAADSLEDEN IN VERHOUDING TOT UREN PER WEEK EN TEVREDENHEID

Raadsleden die stoppen besteden gemiddeld 16 uur per week aan het raadswerk. Raadsleden die doorgaan besteden gemiddeld 16,9 uur per week aan het raadswerk. Qua tevredenheid liggen de groepen dicht bij elkaar. 54,8% van de raadsleden die doorgaat geeft aan tevreden te zijn

Figuur 18: Aantal stoppende raadsleden per gemeentegrootte (2021)

met deze tijdsbesteding, terwijl 55,3% van de stoppende raadsleden tevreden is. 27,2% van de raadsleden die doorgaat zou graag meer tijd aan het raadswerk besteden. Voor raadsleden die stoppen is dit 17,9%. Raadsleden die stoppen besteden gemiddeld minder tijd aan het raadswerk en zij zijn ook degene die relatief vaker aangeven graag minder tijd aan het raadswerk te besteden.

Figuur 19: Tevredenheid van raadsleden die stoppen/ doorgaan tegenover de tijdsbesteding (2021)

→ 6.4 NEVENFUNCTIES STOPPENDE RAADSLEDEN

Uit de resultaten blijkt dat de totale groep raadsleden die stopt minder uur besteedt aan een baan, opleiding of eigen bedrijf naast het raadswerk: gemiddeld 18,5 uur per week aan een nevenfunctie voor raadsleden die stoppen en gemiddeld 25,3 uur voor raadsleden die doorgaan. Dit is waarschijnlijk te verklaren door het feit dat 55,2% van de raadsleden die stoppen geen nevenfunctie vervult, dat wil zeggen: niet meer werken, met pensioen zijn of arbeidsongeschikt zijn.

Kijkend naar raadsleden die een wél nevenfunctie vervullen, geldt dat raadsleden die stoppen over het algemeen meer tijd aan deze functies besteden dan raadsleden die doorgaan. Stappende raadsleden met een nevenfunctie besteden daar gemiddeld 41,3 uur per week aan. Raadsleden die doorgaan besteden gemiddeld 37,3 uur per week aan nevenfuncties. Van de groep raadsleden die stopt en een nevenfunctie heeft, is 48,2% tevreden met de tijdsbesteding. Dit is 7,1% lager dan het gemiddelde van de groep

stoppende raadsleden. Raadsleden die stoppen en een nevenfunctie vervullen zijn gemiddeld wel tevredener over de vergoeding. 57,1% van hen geeft aan dat de vergoeding volstaat. Dit is 2% hoger dan de gemiddelde tevredenheid over de vergoeding.

→ 6.5 STOPPENDE RAADSLEDEN IN VERHOUDING TOT DE TEVREDENHEID TUSSEN BESTUURLIJKE EN VOLKSVERTEGENWOORDIGENDE TAKEN

Opmerkelijk is dat raadsleden die stoppen over het algemeen tevredener zijn met de verdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende werkzaamheden dan raadsleden die doorgaan. 54,5% van hen geeft aan tevreden te zijn met de huidige verdeling. Van de raadsleden die doorgaan is 51,3% tevreden. Wel besteden raadsleden die stoppen relatief meer tijd aan bestuurlijke taken. 71,7% van hun tijd gaat uit naar bestuurlijke taken, 23,7% naar volksvertegenwoordigende taken en de overige 4,7% be-

steden zij aan overige taken. Raadsleden die doorgaan besteden gemiddeld 69,6% van hun tijd aan bestuurlijke taken, 25,6% aan volksvertegenwoordigende taken en 4,8% aan overige taken.

→ 6.6 STOPPENDE RAADSLEDEN IN RELATIE TOT DE VERGOEDING

Ook opmerkelijk is dat 57,4% van de stoppende raadsleden tevreden is met de vergoeding en 39,3% de vergoeding te laag vindt. Raadsleden die doorgaan zijn minder tevreden met de vergoeding: 52,5% geeft aan tevreden te zijn, terwijl 45,6% de vergoeding te laag vindt. Raadsleden die stoppen zijn over het algemeen meer tevreden met de vergoeding dan raadsleden die doorgaan.

→ 6.7 BELANGRIJKSTE STOPREDENEN

Raadsleden zijn gevraagd aan te geven wat voor hen de belangrijkste reden is geen nieuwe raadsperiode te willen

Stopredenen	Percentage raadsleden dat deze reden noemt
Ik wil graag ruimte maken voor vernieuwing	33,3%
Ik wil meer tijd aan mijn gezin/familie besteden	18,4%
Ik wil meer vrije tijd	14,9%
Ik wil meer tijd kunnen besteden aan andere hobby's	12,1%
Ik vind het raadswerk niet (meer) leuk	12,1%
Er is te weinig dualisme, waardoor je vrijwel geen invloed uit kunt oefenen	10,6%
Er wordt te weinig op inhoud vergaderd	9,9%
Ik kan het raadswerk niet goed combineren met mijn baan/ bedrijf	7,8%
Ik vind het na x-aantal jaar mooi geweest	6,4%
Er zijn naar mijn idee mensen binnen mijn politieke partij die de functie beter kunnen vervullen	5,7%
De werkdruk voor het raadswerk is te hoog	5,7%
Het raadswerk kost mij te veel tijd	5,7%
Vergaderingen zijn te lang	5,7%
Ik ben te oud	3,5%

Tabel 1: Meest genoemde stopredenen door raadsleden

vervullen. Uit een lijst met potentiële redenen mochten zij er maximaal 3 kiezen die op hen van toepassing zijn. Ook kregen zij de mogelijkheid zelf een antwoord toe te voegen als hun reden niet bij de opties stond. Tabel 1 geeft de belangrijkste resultaten van deze vraag weer.

Uit tabel 1 blijkt dat redenen die te maken hebben met tijdsbesteding het meest genoemd worden door raadsleden. 18,4% van de raadsleden geeft aan meer tijd aan gezin/familie te willen besteden, 14,9% van de raadsleden geeft aan meer vrije tijd te willen en 12,1% van de raadsleden geeft aan meer tijd te willen besteden aan andere hobby's. De tijdsbesteding is voor hen een belangrijke reden om te stoppen met het raadswerk.

→ 6.8 BELEVING VERSCHILLENDE ONDERDELEN VAN HET RAADSWERK

Aan het einde van de enquête is de raadsleden een aantal stellingen voorgelegd die betrekking hebben op ver-

schillende facetten van het raadswerk. Denk hierbij aan algemeen werkplezier, omgang met zowel partijgenoten als leden van andere fracties, maar bijvoorbeeld ook over tevredenheid over het functioneren van de gemeenteraad als geheel. De respondenten beantwoorden de stellingen met behulp van een Likertschaal. Dit houdt in dat zij vijf antwoordmogelijkheden hebben, van geheel eens tot geheel oneens. Hieronder komen de belangrijkste verschillen tussen de antwoorden van de stoppende raadsleden en van de raadsleden die graag nog een nieuwe raadsperiode willen aan bod.

De cijfers in de tabellen laten zien welk deel van de twee groepen (stoppende raadsleden en raadsleden die doorgaan) aangeven het (geheel) eens te zijn met de stellingen. Raadsleden die stoppen lijken over het algemeen minder plezier aan het raadswerk te beleven dan de raadsleden die doorgaan. Vrijwel alle stellingen over werkplezier zijn positiever beantwoord door raadsleden die door willen gaan. Het grootste verschil is aangetroffen bij de stelling "ik besteed met plezier tijd aan het raadswerk". 92,1% van

Eens met de stelling	Stoppen	Doorgaan	Vershil
Het raadswerk is gevarieerd	82,5%	95,4%	-12,9%
Ik kan mijn ei kwijt in het het raadswerk	73,3%	89,1%	-15,8%
Ik besteed met plezier tijd aan het raadswerk	71,7%	92,1%	-20,4%
Ik leer veel van het werk als raadslid	80,0%	90,8%	-10,8%

Tabel 2: Beleving over baantevredenheid

Eens met de stelling	Stoppen	Doorgaan	Vershil
Ik slaag er geregeld in onderwerpen die ik belangrijk vind op de agenda te krijgen	58,0%	65,2%	-7,2%
Ik heb veel van de doelen die ik aan het begin van de raadsperiode had, kunnen verwezenlijken	35,8%	46,2%	-10,4%
De gemeenteraad neemt voorstellen van iedere partij even serieus	38,7%	46,8%	-8,2%

Tabel 3: Beleving over invloed in de raad

Eens met de stelling	Stoppen	Doorgaan	Vershil
De gemeenteraad heeft voldoende zicht op het doen en laten van het college van burgemeester en wethouders	37,8%	33,0%	4,8%
De gemeenteraad krijgt voldoende en op tijd informatie verstrekt van het college van burgemeester en wethouders	47,1%	32,6%	14,5%
Als ik (schriftelijke) vragen stel aan het college van burgemeester en wethouders, krijg ik hier snel antwoord op	57,6%	52,6%	5,1%

Tabel 4: Beleving over de verhouding tussen college en raad

de raadsleden die doorgaan is het eens met deze stelling, terwijl dit bij de stoppende raadsleden 71,7% is. De stellingen “het raadswerk is gevarieerd”, “ik kan mijn ei kwijt in het raadswerk” en “ik leer veel van het werk als raadslid” zijn ook positiever beantwoord door raadsleden die door willen gaan. Zij geven respectievelijk 12,9%, 15,8% en

“RAADSLEDEN DIE STOPPEN GEVEN MINDER VAAK AAN VARIATIE IN HET WERK TE ERVAREN, TE LEREN VAN HET RAADSWERK EN PLEZIER TE HEBBEN BIJ HET UITVOEREN VAN HUN TAKEN”.

10,8% vaker aan het (geheel) eens te zijn met deze stellingen dan hun collega's die willen stoppen.

Een ander verschil tussen de antwoorden van de stoppende raadsleden en raadsleden die doorgaan van elkaar, zit in de vragen omtrent het functioneren van de gemeenteraad, de relatie tussen de raad en het college en de macht van de raad ten opzichte van andere overheidsorganen. Raadsleden die stoppen zijn het 8,2% minder vaak eens met de stelling dat de gemeenteraad voorstellen van iedere partij even serieus neemt en 7,2% minder vaak eens dat zij er regelmatig in slagen onderwerpen die zij belangrijk vinden op de agenda te krijgen. Daarnaast geven zij 10,4% minder vaak aan de gelegenheid hebben om hun doelen te verwezenlijken dan raadsleden die doorgaan.

Raadsleden die stoppen zijn positiever over het functioneren van het college dan raadsleden die doorgaan. Zij zijn het 14,5% vaker eens met de stelling dat de gemeenteraad voldoende en op tijd informatie verstrekt krijgt van het college en 5,1% vaker eens dat het college vragen van raadsleden snel beantwoordt. Raadsleden die stoppen vinden ook 4,8% vaker dat de gemeenteraad voldoende zicht heeft op het doen en laten van het college.

Een volledig overzicht van alle stellingen en de gegeven antwoorden staat in tabel 4 in de bijlage.

→ 6.9 CONCLUSIE

In dit hoofdstuk is getracht een antwoord te formuleren op onderzoeksvraag 4:

‘Wat zijn de belangrijkste redenen voor raadsleden om te stoppen met het raadswerk?’

Van de 796 raadsleden geeft 17,7% aan te willen stoppen na de volgende periode. Gemiddeld besteedt de groep raadsleden die stopt minder uur aan het raadswerk (16 uur per week) dan de groep raadsleden die doorgaat (16,9 uur per week). Relatief gezien is een even groot deel van de groepen (stoppende raadsleden en raadsleden die doorgaan) tevreden met de tijdsbesteding. Raadsleden die doorgaan geven echter relatief vaker aan graag meer tijd aan het raadswerk te willen besteden. Dit is aangegeven door 27,2% van raadsleden die doorgaan en 17,9% van de raadsleden die stoppen.

Raadsleden die stoppen besteden gemiddeld 71,7% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten en 23,7% van hun tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. 55,2% van de stoppende raadsleden vervult geen nevenfunctie(s). De groep raadsleden die dit wel doet en wil stoppen besteedt gemiddeld 41,3 uur aan het raadswerk. Raadsleden die door willen en een nevenfunctie hebben besteden gemiddeld 37,3 uur aan het raadswerk. De meest genoemde redenen om te stoppen met het raadswerk gaan over de tijdsbesteding.

Wat betreft de beleving van verschillende onderdelen van het raadswerk, is te zien dat raadsleden die stoppen minder tevreden zijn over baangerichte aspecten van het raadswerk. Zij geven minder vaak aan variatie in het werk te ervaren, te leren van het raadswerk en plezier te hebben bij het uitvoeren van hun taken. Daarnaast ervaren raadsleden die stoppen minder vaak invloed te hebben in de raad. Opvallend is dat raadsleden die stoppen, positiever zijn over het functioneren van de raad dan raadsleden die doorgaan.

CONCLUSIES

Het Nationaal Raadsledenonderzoek is ingegaan op de tijdsbesteding, werkzaamheden en honorering van gemeenteraadsleden in 2021, en hoe dit zich verhoudt tot de resultaten uit de eerdere trendonderzoeken uit 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019. Verder is ingegaan op de redenen dat raadsleden stoppen met het raadswerk. Dit hoofdstuk bevat de antwoorden op alle onderzoeksvragen.

→ 7.1 TIJDSBESTEDING

De eerste onderzoeksvraag luidt: *Wat is de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in Nederland aan raadswerk in 2021 en in hoeverre verschilt deze van de tijdsbesteding in 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?*

Een raadslid in Nederland besteedt in 2021 gemiddeld 16,75 uur per week aan het raadswerk. Dit is 0,42 uur minder dan in 2019. Zoals in voorgaande edities is het aantal bestede uren afhankelijk van de gemeentegrootte: raadsleden besteden over het algemeen meer tijd aan het raadswerk naarmate de gemeentegrootte toeneemt. Ook is in 2021 een verschil tussen de tijdsbesteding van reguliere raadsleden (15,7 uur) en frac-

tievoorzitters (18,8 uur) waargenomen. 54,3% van de raadsleden geeft aan tevreden te zijn met de tijdsbesteding, een daling van 8,9% ten opzichte van de vorige meting in 2019.

→ 7.2 TIJDSVERDELING BESTUURLIJKE EN VOLKSVERTEGENWOORDIGENDE WERKZAAMHEDEN

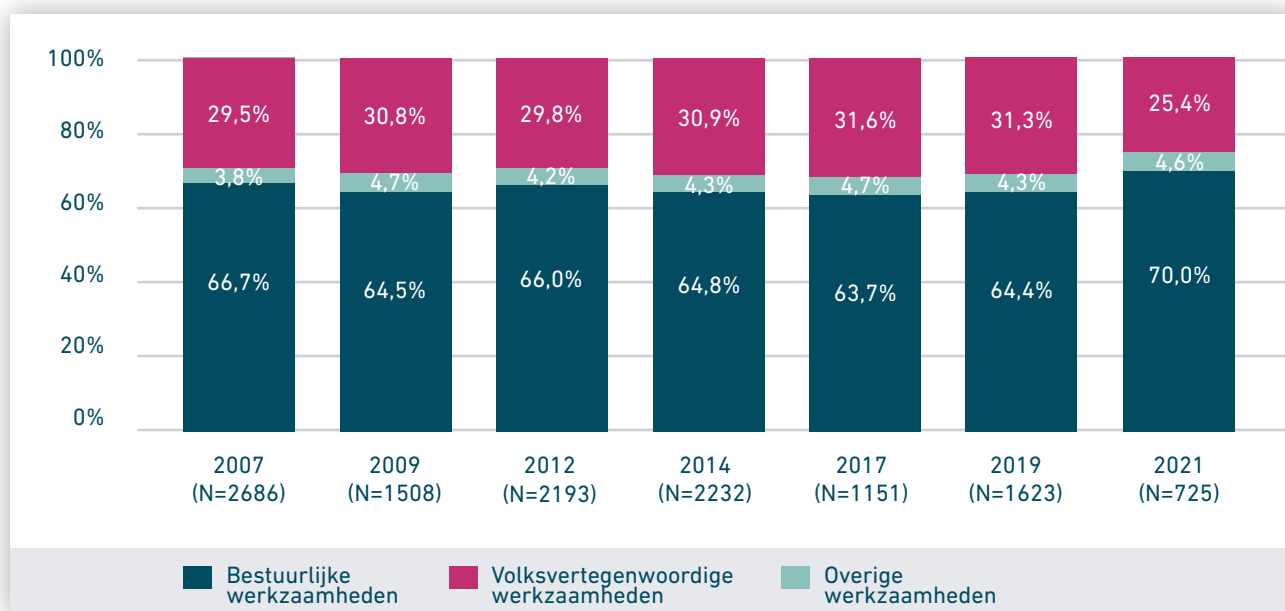
De tweede onderzoeksvraag luidt: *Wat is de tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende en bestuurlijke activiteiten voor raadswerk in Nederland in 2021, hoe verhoudt dit zich tot de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden ten opzichte van 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?*

Nederlandse raadsleden besteden in 2021 70,0% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten. Dit is een stijging van 5,6% vergeleken met 2019. Niet eerder zijn raadsleden zo'n groot deel van hun tijd kwijt geweest aan bestuurlijke taken. Het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten

	2007 (N=2686)	2009 (N=1508)	2012 (N=2479)	2014 (N=2264)	2017 (N=1151)	2019 (N=1623)	2021 (N=730)
Tijdsbesteding	14,01	13,95	16,76	15,91	16,03	17,17	16,75

Tabel 5: Gemiddelde tijdsbesteding van raadsleden in uren per week (2007-2021)

Figuur 20: Tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende werkzaamheden (2007-2021)

neemt 21,6% van hun tijd in beslag. Daarnaast besteden raadsleden relatief veel tijd aan verschillende vergaderingen, met in totaal 33,7%.

Raadsleden besteden gemiddeld 25,4% van hun tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Dit is een daling van 5,9% vergeleken met 2019. Vooral aan activiteiten in maatschappelijke organisaties (-1,9%) en buurt- en wijkbezoeken (-1,6%) is minder tijd besteed dan in 2019. Het is denkbaar dat de coronapandemie ervoor gezorgd heeft dat raadsleden minder tijd aan dit soort activiteiten hebben besteed.

Het verschil tussen de huidige verhouding en de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur om minimaal 50% van de tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten is groter geworden. Een kleine meerderheid (50,5%) geeft aan tevreden te zijn met de tijdsverdeling tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende werkzaamheden.

→ 7.3 HONORERING

De derde onderzoeksvraag luidt: Welke vergoeding ontvangen gemeenteraadsleden in Nederland voor het raadswerk in 2021 en in hoeverre verschilt deze van de vergoeding in 2007, 2009, 2012, 2014, 2017 en 2019?

Over het algemeen is het uurtarief voor raadsleden hoger dan in 2019. Het gemiddelde uurtarief in 2021 is €17,94. In 2019 was dit €16,81. De hoogte van dit uurtarief hangt samen met de grootte van de gemeente waarin een raadslid werkt. Het uurtarief is het laagst in de kleinste gemeenten en het hoogst in de categorie 150.001 tot 375.000 inwoners.

55,1% van de raadsleden geeft aan tevreden te zijn over de hoogte van de vergoeding. Dit is 0,4% meer dan in 2019. Raadsleden uit grote gemeenten zijn over het algemeen ook meer tevreden met de vergoeding. Raadsleden die tevreden zijn met de vergoeding besteden gemiddeld minder tijd aan het raadswerk (15,5 uur) dan raadsleden die de vergoeding te hoog (17,6 uur) of te laag (18,5 uur) vinden.

→ 7.4 STOPREDENEN

De vierde onderzoeksvraag luidt: *Wat zijn de belangrijkste redenen voor raadsleden om te stoppen met het raads-
werk?* 17,7% van de raadsleden geeft aan te willen stoppen met het raadswerk na hun huidige raadsperiode. Gemiddeld besteden raadsleden die stoppen minder uur aan het raadswerk (16 uur per week) dan raadsleden die doorgaan (16,9 uur per week). Raadsleden die doorgaan geven relatief vaker aan graag meer tijd aan het raadswerk te willen besteden. Dit is aangegeven door 27,2% van raadsleden die doorgaan en 17,9% van de raadsleden die stoppen. Verder vervult 55,2% van de raadsleden die stoppen geen nevenfunctie(s). De groep raadsleden die wel een nevenfunctie vervult en wil stoppen besteedt gemiddeld 41,3 uur aan (een) nevenfunctie(s). Raadsleden die door willen en een nevenfunctie hebben besteden gemiddeld 37,3 uur aan (een) nevenfunctie(s).

De meest genoemde redenen om te stoppen met raadswerk hebben te maken met de tijdbesteding. Wat betreft de beleving van verschillende onderdelen van het raadswerk, is te zien dat raadsleden die stoppen minder tevreden zijn over baangerichte aspecten van het raadswerk. Raadsleden die stoppen geven aan minder vaak invloed te hebben in de raad. Opvallend is dat raadsleden die stoppen positiever zijn over het functioneren van de raad dan raadsleden die doorgaan.

→ 7.5 EINDCONCLUSIE

In dit Nationaal Raadsledenonderzoek is een antwoord geformuleerd op de vraag: *'In hoeverre komt de tijdsbesteding van raadsleden overeen met de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur om tenminste de helft van hun raadstijd aan volksvertegenwoordigende taken te besteden, welke vergoeding ontvangen gemeenteraadsleden voor het raadswerk in 2021, vergeleken met de voorgaande trendstudies en welke redenen voeren raadsleden aan om te stoppen met hun raadswerk?*

Raadsleden besteden in 2021 gemiddeld 16,75 uur per week aan het raadswerk. Dit is 0,42 uur minder dan in 2019. 54,3% van de raadsleden geeft aan tevreden te zijn met deze tijdsverdeling, een daling van 8,9% ten opzichte van 2019. Raadsleden besteden in 2021 gemiddeld 70% van hun tijd aan bestuurlijke taken en 25,4% van hun tijd aan volksvertegenwoordigende taken. In 2019 besteedden raadsleden nog 64,4% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten en 31,3% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Daarmee was de tijdsverdeling van raadsleden al niet op het niveau van de aanbevelingen van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur, die een 50-50 verdeling voorschrijft. In 2021 is de geobserveerde verdeling nog verder verwijderd van de voorgeschreven verdeling dan in 2019. Het uurtarief voor raadsleden is in 2021 toegenomen tot €17,94, een stijging van €1,13 ten opzichte van 2019. De tevredenheid over de vergoeding is licht toegenomen met 0,4% en bedraagt nu 55,1%. 17,7% van de raadsleden geeft aan te willen stoppen met het raadswerk. De meest genoemde reden hiervoor hebben te maken met de tijdsbesteding van de raadsleden.

**RAADSLEDEN
BESTEDEN IN 2021
GEMIDDELD 70% VAN
HUN TIJD AAN BE-
STUURLIJKE TAKEN
EN 25,4% VAN HUN
TIJD AAN VOLKSVER-
TEGENWOORDIGEN-
DE TAKEN.**

→ Nationaal Raadsledenonderzoek

Daadkracht voert sinds 2007 een trendonderzoek uit naar de tijdsbesteding, werkzaamheden en honorering van gemeenteraadsleden in Nederland. Daadkracht onderzoekt daarmee in hoeverre de tijdsbesteding van raadsleden overeenkomt met de aanbeveling van de Stuurgroep Evaluatie Dualisering Gemeentebestuur om tenminste 50% van de raadstijd buiten het gemeentehuis door te brengen. Daadkracht heeft het Nationaal Raadsledenonderzoek inmiddels zevenmaal uitgevoerd sinds 2007. Elke meting bestaat uit de vaste componenten tijdsbesteding, werkzaamheden en honorering. Dit onderzoek is in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden tot stand gekomen. Op www.nationaalraadsledenonderzoek.nl zijn meer figuren met onderzoeksresultaten beschikbaar. Deze onderzoeksresultaten bevatten de cijfers van het onderzoek uit 2021 afgezet tegen de voorgaande trendonderzoeken.

→ Bekendmaken

Daadkracht Bekendmaken is marktleider online publiceren van regelgeving en zakelijke kennisgevingen volgens de Wet elektronische bekendmaking (o.a. DROP). Daadkracht ondersteunt met advies, training en invoerdiensten.

→ Advies

Daadkracht Advies ondersteunt lokale overheden bij vraagstukken over bedrijfsvoering, informatiehuishouding en dienstverlening. De adviseurs van Daadkracht zijn specialist in het optimaliseren van processen, het invoeren van zaakgericht werken, privacyvraagstukken, informatie-architecturen en informatiebeveiliging.

→ Talent

Daadkracht Talent biedt talentvolle mensen aan die net klaar zijn met hun studie. Alumni bestuurs- en bedrijfskunde werken, leren en doen de nodige vakkennis op bij gemeenten onder begeleiding van Daadkracht en de Daadkracht Academie. Zo kunnen zij goed voorbereid bij u aan de slag.

→ Digitaal

Daadkracht Digitaal helpt overheden bij het inrichten en verbeteren van hun website. Daadkracht doet dit met onderzoek, concrete oplossingen en ondersteuning bij de uitvoering. Toegankelijk, vindbaar en gebruiksvriendelijk.

COLOFON

Onderzoek en redactie:

drs. Bart-Jan Flos,

drs. Erwin Snijder,

drs. Ageeth de Jager – de Lange,

Simone van den Berg MSc,

Kim van der Heide MSc,

Marc van Breemen en

Inky te Brake MSc.

Met dank aan:

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Vormgeving:

De Ontwerpzolder/Anke de Kroon

Uitgave november 2021

ISBN 978-90-829590-4-8

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

